

**Trajecten van jonge kinderen (0-2 jaar)
in de jeugdhulp**

Nienke Derkoningen
Prof. dr. Johan Vanderfaeillie

Vrije Universiteit Brussel

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 Minderbroedersstraat 8 – B-3000 Leuven
 Tel 0032 16 37 34 32
 E-mail: swvg@kuleuven.be
 Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

**STEUNPUNT
 WELZIJN
 VOLKSGEZONDHEID &
 GEZIN**

Publicatie nr. 2023/07
 SWVG-Rapport 17
 Titel rapport: Trajecten van jonge kinderen (0-2 jaar) in de jeugdhulp
 Promotor: Prof. dr. Johan Vanderfaeillie¹
 Onderzoeker: Nienke Derkoningen¹

¹Vrije Universiteit Brussel (VUB)

Dit rapport kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Overheid. In deze tekst komen onderzoeksresultaten van de auteur(s) naar voor en niet die van de Vlaamse Overheid. De Vlaamse Overheid kan niet aansprakelijk gesteld worden voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de meegedeelde gegevens.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Het consortium SWVG

<i>Deelnemende instellingen - Dagelijks bestuur</i>	
KU Leuven	
· LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy	Prof. dr. Anja Declercq Prof. dr. Koen Hermans
· Instituut voor Sociaal Recht	Prof. dr. Johan Put
· HIVA - Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving	Prof. dr. Tine Van Regenmortel
UGent	
· Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg	Prof. dr. Ann Van Hecke
· Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie	Prof. dr. Jeroen Trybou
· Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management	Prof. dr. Bram Verschuere
Vrije Universiteit Brussel	
· Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen	Prof. dr. Dominique Verté
Universiteit Antwerpen	
· Faculteit Sociale Wetenschappen	Prof. dr. Koen Decanq
<i>Partnerinstellingen</i>	
Universiteit Hasselt	
· Faculteit Geneeskunde en Levenswetenschappen	Prof. dr. Wim Pinxten
Thomas More Hogeschool	
· Unit Mens & Welzijn	Dr. Peter De Graef
Arteveldehogeschool	
· Sociaal Werk	
Hogeschool Gent	
· Onderzoekscentrum 360° Zorg en Welzijn	
UC Leuven-Limburg	
· Research & Expertise - Expertisecentrum Health Innovation	
Karel De Grote hogeschool	
· Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening	
Hogeschool PXL	
· Expertisecentrum PXL Social Work Research	
Odisee co-hogeschool	
· Studiegebied Sociaal-Agogisch Werk	
KeFor	
· Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg	
<i>Coördinatie en secretariaat</i>	
Coördinator SWVG Administratieve ondersteuning	Dr. Kathleen De Cuyper Manuela Schröder Lut Van Hoof

Rapport 17

Juli 2023

Trajecten van jonge kinderen (0-2 jaar) in de jeugdhulp.

Onderzoeker: Nienke Derkoningen¹

Promotor: Prof. dr. Johan Vanderfaeillie¹

¹ Vrije Universiteit Brussel

Samenvatting

Uit voorgaand onderzoek naar trajecten binnen de Niet Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp (De Wispelaere, Pleysier & Hermans, 2021) bleek dat van meer dan de helft van de jongeren die instroomt tussen nul en twee jaar, het hulpverleningstraject drie jaar na de opstart van de hulp nog altijd doorloopt. Ook werd vastgesteld dat kinderen die instromen in een Organisatie voor bijzondere jeugdzorg (OVBJ), vaak een korter traject hebben dat eindigt binnen het jaar, in vergelijking met kinderen in pleegzorg (PZ).

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verschaffen waarom kinderen geplaatst in een OVBJ, een korter traject hebben in vergelijking met kinderen geplaatst in pleegzorg. Om dit te onderzoeken werd nagegaan welke factoren geassocieerd zijn met uitstroom (een hereniging met de ouders) en welke de redenen voor plaatsing zijn. Er werd gepeild naar de finaliteit van de plaatsing. Ook werd er nagegaan op welke manier er tijdens de plaatsing met de ouder(s) gewerkt werd. Hiervoor werden 54 dossiers van jonge kinderen geanalyseerd. Twaalf kinderen verbleven in een OVBJ en 42 binnen pleegzorg. De benodigde informatie werd verkregen door middel van een interview met een professional die het kind goed kende. Deze professional werd ons aangedragen door de voorziening.

Uit dit onderzoek blijken een aantal interessante verschillen tussen jonge kinderen die geplaatst worden in pleegzorg en jonge kinderen die geplaatst worden in een OVBJ. Het betreft verschillen in geslacht, verschillen in uitstroom en hereniging met de biologische ouders, verschillen in de redenen die aan de basis liggen voor de uit huis plaatsing van een jong kind, verschillen in de gestelde doelen tijdens plaatsing, verschillen in de contacten tussen hulpverleners en de biologische ouders en verschillen in de ouder-kind contacten.

Uit de analyses blijkt dat het type hulpverlening waarin een kind verblijft - PZ of een OVBJ - niet bepalend is voor een snellere uitstroom en/of hereniging met de biologische ouders. Welke doelen er tijdens de plaatsing gesteld worden en wat de redenen zijn van plaatsing zoals die gepercipieerd worden door de huidige betrokken hulpverlener blijken daarentegen wel bepalend voor een snellere terugkeer naar huis.

Inhoud

Hoofdstuk 1	Situering en probleemstelling onderzoek	7
1	Inleidende literatuurstudie	7
	1.1 Vooronderzoek en kadering huidig onderzoek	7
	1.2 Literatuur	8
2	Onderzoeksmethode	11
	2.1 Procedure	11
	2.2 Steekproef	12
	2.3 Vragenlijst en afname	13
	2.4 Variabelen	13
	2.5 Analyses	20
Hoofdstuk 2	Bevindingen van het huidige onderzoek	23
1	Onderzoeksresultaten	23
	1.1 Algemene beschrijving van de kinderen	23
	1.2 Vergelijking tussen de kinderen in pleegzorg en de kinderen binnen OVBJ	23
	1.3 Welke zijn de redenen voor plaatsing en waarom is er voor een voorziening dan wel voor pleegzorg gekozen?	32
	1.4 Wat is de finaliteit van de plaatsing?	32
	1.5 Op welke manier wordt er met de ouders gewerkt?	33
	1.6 Factoren geassocieerd met hereniging	40
2	Discussie	50
3	Beperkingen van het huidige onderzoek en toekomstig onderzoek	53
Hoofdstuk 3	Conclusie	55
Dankwoord		56
Literatuurlijst		57
Bijlage: leidraad interview		61
1	Deel 1: algemene informatie over het kind	61
2	Deel 2: redenen voor plaatsing kind	62
3	Deel 3: doel/finaliteit van de plaatsing	62
4	Deel 4: begeleiding van de biologische ouders	65
5	Deel 5: contact tussen biologische ouder en zijn/haar kind	68

Lijst Tabellen

Tabel 1	Vergelijking OVBJ/PZ voor geslacht en uitstromen	24
Tabel 2	Vershil in reden voor plaatsing OVBJ/PZ	25
Tabel 3	Keuze voor OVBJ/PZ	26
Tabel 4	Gestelde doelen tijdens de plaatsing	27
Tabel 5	Hulpverleningscontacten met de ouders	29
Tabel 6	Ouder-Kind contacten (Afzonderlijk R)	30
Tabel 7	Ouder-Kind contacten	31
Tabel 8	Keuze OVBJ/PZ	32
Tabel 9	Doelen binnen de contacten tussen ouders en individuele-begeleiders/pleegzorgbegeleiders	34
Tabel 10	Doelen binnen de contacten tussen ouders en contextbegeleiders	35
Tabel 11	Frequentie van de hulpverleningcontacten tussen (context)begeleiders en ouder(s)	36
Tabel 12	Frequentie van de contacten tussen moeder en kind	38
Tabel 13	Frequentie van de contacten tussen vader en kind	39
Tabel 14	Gestelde doelen binnen ouder-kind contact	39
Tabel 15	Cox-regressie duurtraject_R en uitgestroomd (0/1)	41
Tabel 16	Grote cox-regressie duurtraject_R en uitgestroomd (0/1)	43
Tabel 17	Cox-regressie duurtraject_R en UitgestroomdR	44
Tabel 18	Grote cox-regressie duurtraject_R en UitgestroomdR	46
Tabel 19	Cox-regressie duurtraject_RR en UitgestroomdR	48
Tabel 20	Grote cox-regressie duurtraject_RR en UitgestroomdR	50

Hoofdstuk 1

Situering en probleemstelling onderzoek

1 Inleidende literatuurstudie

1.1 Vooronderzoek en kadering huidig onderzoek

Het vooronderzoek 'Het ontwikkelen van een concept voor de realisatie van een longitudinaal onderzoek in de jeugdhulp' (EF10) leidde tot een meerjarenplan om in de toekomst de hulpverlenings-trajecten van jongeren in de jeugdhulp te monitoren aan de hand van beschikbare registratiegegevens. Om te leren wat de mogelijkheden en beperkingen zijn van de huidige registratiegegevens om trajecten in kaart te brengen, werd er reeds een pilootstudie opgezet. Aan de hand van de beschikbare gegevens afkomstig uit Domino Binc, Domino OSD en Insisto werden de NRTJ-trajecten voor de periode 2016 – 2019 in kaart gebracht (De Wispelaere et al., 2021).

Deze pilootstudie leverde enkele resultaten op. Zo werd er gevonden dat van meer dan de helft van de jongeren die instroomt tussen nul en twee jaar, het hulpverleningstraject in 2019 nog altijd doorliep. De onderzoekers definieerden dit als een lange hulpepisode; namelijk instromen in 2016 en niet uitstromen voor 2019. Daarbij stelden de onderzoekers vast dat hoe jonger de leeftijd van het kind bij de start, hoe langer de duur van het traject. Ook werd vastgesteld dat kinderen die instromen in een voorziening Jeugdhulp Opgroeien, de zogenaamde organisaties voor bijzondere jeugdzorg (OVBJ), vaak een korter traject hebben dat eindigt binnen het jaar. Kinderen en jongeren in pleegzorg (PZ) hebben in vergelijking met kinderen in een voorziening OVBJ een veel langer traject. Een op de twee pleegkinderen (51,10%) heeft een traject van lange duur (zie definitie 'lange hulpepisode' hierboven).

De onderzoekers stelden dat de hogere kans van jonge kinderen op een langdurig traject vanuit ontwikkelingspsychologisch- en hechtingsperspectief problematisch zou kunnen zijn. Echter, op basis van de ruwe registratiegegevens hebben ze onvoldoende zicht op waarom sommige kinderen in pleegzorg terecht komen, en andere kinderen in een voorziening Jeugdhulp opgroeien. Ze stellen zich dus terecht de vraag of beide groepen wel te vergelijken zijn. Tevens hebben ze op basis van de ruwe registratiegegevens geen zicht op de finaliteit van de hulp. Zo bestaan er binnen pleegzorg twee verschillende pleegzorgvormen met een verschillende finaliteit.

Perspectiefzoekende pleegzorg heeft als doel een tijdelijke opvang in een pleeggezin te bieden (maximum twaalf maanden, eenmalig verlengbaar met zes maanden). Het kind verblijft in het pleeggezin terwijl het langetermijnperspectief onderzocht wordt en het gezin intensief wordt begeleid. In eerste instantie wordt nagegaan of een terugkeer naar huis binnen de twaalf (of eventueel achttien) maanden mogelijk is. Wanneer duidelijk blijkt dat een terugkeer naar huis op korte termijn niet tot de mogelijkheden behoort, wordt nagegaan welke vorm van langdurige hulp aangewezen is, bijvoorbeeld in een perspectief biedend pleeggezin of binnen een residentiële setting. Perspectiefbiedende pleegzorg daarentegen heeft als doel een langdurige opvang te bieden waarbij continuïteit, stabiliteit en permanentie centraal staan.

Uit de registratiegegevens van de drie gebruikte databanken is echter niet duidelijk af te leiden welke soort pleegzorg werd ingezet. Evenmin is duidelijk welke de finaliteit is van de hulp in een voorziening Jeugdhulp Opgroeien.

Ten slotte werd door De Wispelaere et al. (2021) de vraag gesteld of en hoe ouder(s) en de context betrokken worden tijdens het hulpverleningstraject van een kind. Op basis van de ruwe registratiegegevens konden zij namelijk geen antwoord geven op de vraag of en hoe deze personen betrokken worden. Alsook konden de gegevens geen duidelijkheid scheppen omtrent de wenselijkheid van het versterken van de band tussen kind en (ouderlijke)context.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verschaffen waarom kinderen geplaatst in een OVBJ, een korter traject hebben in vergelijking met kinderen geplaatst in pleegzorg. Om dit te onderzoeken zal worden nagegaan welke factoren geassocieerd zijn met uitstroom (een hereniging met de ouders), welke de redenen voor plaatsing zijn en waarom er voor een voorziening Jeugdhulp Opgroeien dan wel voor pleegzorg gekozen is. Er zal eveneens gepeild worden naar wat de finaliteit van de plaatsing is. Ook willen we een zicht krijgen op de manier waarop er tijdens de plaatsing met de ouder(s) gewerkt wordt.

1.2 Literatuur

In de Vlaamse jeugdhulpverlening staat gezinsgericht werken centraal. Het gezin is primair verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind. Hulpverlening aan minderjarigen impliceert dus werken met kinderen én ouders. Bij de keuze van de hulpverleningsvorm wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met het feit dat een kind deel is van een gezin en met een zo snel mogelijke hereniging van het kind met het gezin. Hereniging van kinderen met hun biologische ouders is dan ook een belangrijk doel van pleegzorg in Vlaanderen. Uit een studie van Vanderfaellie et al. (2017) bleek echter dat van 127 pleegkinderen die in 2007 pleegzorg verlieten, slechts 26% van de kinderen herenigd werd. Veertien procent hiervan keerde terug naar huis na een breakdown en werd dus niet intentioneel herenigd. Uit een andere Vlaamse studie blijkt dat slechts 13% van 309 Vlaamse kinderen herenigd werd met de biologische ouders over een periode van zes jaar (Goemans et al., 2016). Kortom, het aantal kinderen dat herenigd wordt in de Vlaamse pleegzorg is beperkt. Voor zover ons bekend werd hierover in Vlaamse residentiële voorzieningen geen onderzoek gedaan.

1.2.1 Factoren geassocieerd met een hereniging

Welke factoren zijn geassocieerd met hereniging van een kind met zijn/haar biologische ouders? Bij het onderzoeken van de literatuur omtrent dit thema werd meteen duidelijk dat er een onevenwicht aanwezig is. Naar trajecten (voornamelijk herenigingen en breakdown) in pleegzorg is in Vlaanderen veel meer onderzoek gebeurd, dan naar trajecten in residentiële voorzieningen. Als eerste beschrijven we enkele onderzoekresultaten binnen het domein pleegzorg. We bespreken de factoren geassocieerd met een hereniging. Nadien bespreken we het gevoerde onderzoek in het domein residentiële voorzieningen.

1.2.1.1 *Voorspellers van een hereniging na pleegzorg*

Er werd binnen het domein pleegzorg reeds heel wat onderzoek gedaan naar voorspellers van een hereniging. Vaak worden deze factoren geordend in kindfactoren, ouderfactoren en factoren van de hulpverlening. In wat volgt worden deze voorspellers meer diepgaand besproken.

- Kindfactoren

Kinderen met een leeftijd tussen 2 en 5 jaar hebben een kleinere kans op een hereniging, terwijl oudere kinderen een grotere kans op een hereniging hebben (Akin, 2011). Van Santen (2010) vindt daarentegen dat kinderen die ouder zijn bij de start van plaatsing een kleinere kans hebben op een terugkeer naar huis. Leathers et al. (2010) vinden dan weer geen verband tussen een terugkeer naar huis en de plaatsingsleeftijd.

Lichamelijke beperkingen, geestelijke gezondheidsproblemen en gedragsproblemen bij het kind zijn voorspellers voor een kleinere kans op een hereniging met de biologische ouders (Akin, 2011; Kimberlin et al., 2009; Vanderfaillie et al., 2017). Leathers et al. (2010) vinden deze relatie echter niet terug.

De bevindingen betreffende kindfactoren en een hereniging met de biologische ouders zijn eerder inconsistent. Vanderfaillie et al. (2014) concluderen bijgevolg dat kindfactoren weinig geassocieerd zijn met een herenigingskans.

- Gezinsfactoren

Een plaatsing omwille van verwaarlozing blijkt volgens Akin (2011) een negatieve voorspeller voor hereniging, terwijl plaatsing naar aanleiding van seksueel- of lichamelijke misbruik een eerder positieve voorspeller is. Echter uit onderzoek van Cheng (2010) blijkt dat (emotioneel) verwaarloosde kinderen net meer worden herenigd. Nog anderen vinden geen relatie tussen de aard van mishandling en een terugkeer naar huis (Malm & Zielewski, 2009). Partnergeweld en geen oog hebben voor de invloed ervan op een kind kunnen een terugkeer naar huis bemoeilijken (Cole & Caron, 2010; Renner, 2011). Onderzoek vindt ook dat ouders die in de gevangenis verblijven een kleinere kans op een hereniging met hun kind hebben (D'Andrade & Valdez, 2012).

Armoede, huisvestigingsproblemen en middelenmisbruik door de ouders blijken negatief geassocieerd te zijn met een hereniging (Kimberlin et al., 2009). Echter, er wordt niet steeds teruggevonden dat ouders met een middelenafhankelijkheid een kleinere kans op hereniging hebben. In onderzoek van Cheng (2010) is de verslavingsproblematiek van de ouders bijvoorbeeld niet gerelateerd aan een hereniging met het kind. Beperkte opvoedingsvaardigheden, gebrekkige sociale steun en het aantal ouderlijke problemen blijken dan weer negatief geassocieerd te zijn met een hereniging (Kimberlin et al., 2009; Malm & Zielewski, 2009).

Wanneer ouders hulp aanvaarden en zich willen inzetten om verandering te bereiken, neemt de kans op hereniging toe (Cole & Caron, 2010; Jedwab et al., 2018). Ouders moeten hun moeilijkheden erkennen en de verantwoordelijkheid nemen voor de redenen die tot plaatsing hebben geleid, om een terugkeer naar huis te laten plaatsvinden (Cole & Caron, 2010; Jedwab et al., 2018). Goede en frequente contacten van de ouders met het geplaatste kind zijn eveneens positief gerelateerd aan hereniging (Leathers et al., 2010; Malm & Zielewski, 2009). Deze contacten zijn daarbij het ideale moment om ouderlijke vaardigheden te oefenen (Jedwab et al., 2018).

Samenvattend stellen Vanderfaillie et al. (2014) dat armoede, sociale achterstand, partnergeweld, justitiële problemen en ontzet zijn uit de ouderlijke macht negatief geassocieerd zijn met een terugkeer naar huis. Bereid zijn om hulp te aanvaarden en dit volhouden zijn daarentegen positief geassocieerd met hereniging van biologische ouders met hun kind.

- Factoren van de hulpverlening

Erg korte (eerste) verblijven en een groter aantal verplaatsingen zijn negatief geassocieerd met een hereniging (Akin, 2011; Kimberlin et al., 2009). Van den Bergh & Wetering stelden in 2010 reeds dat de kans op een hereniging met de biologische ouders kleiner wordt naarmate een kind langer in een pleeggezin verblijft. Vanderfaeillie et al. (2014) stellen dat dit verband het gevolg zou kunnen zijn van het steeds afnemende contact met de biologische ouders en een betere aanpassing van het pleegkind aan het pleeggezin bij een langer durende plaatsing.

Een plaatsing in een bestandspleeggezin is een negatieve voorspeller voor hereniging (Akin, 2011). Onopgeloste problemen en de behoefte aan voortgezette hulpverlening tijdens de hereniging blijkt eveneens een voorspeller van een niet-hereniging, net zoals het vaker in aanraking komen met jeugdhulpverlening en eerdere onsuccesvolle pogingen tot hereniging (Kimberlin et al., 2009).

Maar ook het pleegproces zelf heeft een invloed op de terugkeer naar huis van kinderen geplaatst in pleegzorg. Kinderen voor wie men een hereniging beoogt, keren vaker terug naar huis (Malm & Zielewski, 2009). Deze bevinding wordt echter niet steeds teruggevonden (Meezan & McBeath, 2008). Een goede relatie tussen pleegzorgbegeleider en de biologische ouders, waarbinnen er ruimte is om productief samen te werken, blijkt noodzakelijk voor een succesvolle terugkeer naar huis (Cole & Caron, 2010).

Uit onderzoek blijkt dat concrete en intensieve hulp bij het verbeteren van opvoedingsvaardigheden en het aanpakken van problemen omtrent huisvesting en psychische moeilijkheden de kans op een terugkeer naar huis kunnen vergroten (Cole & Caron, 2010). Hoe beter de verschillende betrokken diensten op elkaar afgestemd zijn, hoe hoger de herenigingspercentages (Doab et al., 2015).

Samenvattend kan onthouden worden dat plaatsingsredenen, de betrokkenheid van de ouders en het contact met hun kind enerzijds en de hulp die ouders krijgen gedurende de pleegzorgplaatsing anderzijds een belangrijke invloed hebben (Vanderfaeillie et al., 2014).

1.2.1.2 Voorspellers van een hereniging na residentiële zorg

Er werd binnen het domein residentiële zorg heel wat minder onderzoek gedaan naar voorspellers van een hereniging. Als proxy worden in wat volgt enkele voorspellers van de effectiviteit van een plaatsing en behandelresultaten besproken, aangezien een succesvolle behandeling indirect ook iets zegt over hereniging.

Uit effectstudies naar residentiële jeugdzorg komt naar voren dat er na de periode in jeugdhulp vaak nog problemen zijn. Veel kinderen en jongeren waarbij de moeilijkheden tijdens de residentiële plaatsing minder geworden zijn, zijn na vertrek uit de voorziening nog kwetsbaar (Boendermaker et al., 2003). Het is niet eenvoudig om de bereikte effecten na behandeling in stand te houden (Frensch & Cameron, 2002). Er is binnen residentiële jeugdzorg vaak sprake van een positieve verandering tijdens de plaatsing, maar een verandering tijdens verblijf in een voorziening voorspelt niet met zekerheid het behoud van deze verandering tijdens de periode na het residentiële verblijf (Bates et al., 1997).

Echter zijn er ook binnen residentiële zorg een aantal specifieke factoren op te lijsten die van invloed zijn op een hereniging. In wat volgt ordenen we deze factoren binnen kindfactoren, ouderfactoren, omgevingsfactoren en factoren van de hulpverlening.

- Kindfactoren, ouderfactoren en omgevingsfactoren

De leeftijd van de jongeren en het al dan niet hebben van een bepaalde diagnose blijkt volgens een studie van Scherrer (1994) niet van invloed te zijn op de effectiviteit. Uit de studie van Epstein (2004) bleek een jongere leeftijd bij opname wel een gunstig effect te hebben op de behaalde behandelingsresultaten.

Een omgeving die steun biedt aan het geplaatste kind, zowel tijdens het verblijf als na hereniging met de biologische ouders, blijkt een belangrijke factor in relatie tot de effectiviteit van de plaatsing (Epstein, 2004). Het gaat dan bijvoorbeeld om de aanwezigheid van hulpverleners die, zowel tijdens als na de plaatsing, gezinsrelaties aanmoedigen en ondersteunen (Curry, 1991). Volgens Frensch en Cameron (2002) zorgt het betrekken van het gezin tijdens de plaatsing voor een beter resultaat.

Een ernstige pathologie bij de ouders, een slecht functioneren van het gezin als gevolg van middelenmisbruik van de ouders, kindermisbruik of kindermishandeling en eerdere behandeling van een van de ouders in een psychiatrisch ziekenhuis, zijn volgens een studie van Blanz & Schmidt (2000) kenmerken die een plaatsing bemoeilijken.

- Factoren van de hulpverlening

Uit onderzoek blijkt dat een goede relatie tussen het geplaatste kind en de hulpverleners van betekenis is voor het bereiken van een positief resultaat na de plaatsing. Jongeren die niet gepland vertrekken uit een residentiële voorziening vertonen minder goede behandelresultaten dan jongeren die regulier vertrekken (Blanz & Schmidt, 2000). Echter zijn er aanwijzingen dat de verschillen in behandelingsresultaat op de langere termijn minder groot worden tussen deze twee groepen. Van der Ploeg en Scholte (2003) vonden bijvoorbeeld een jaar na vertrek weinig verschil in de kwaliteit van de leefsituatie van de jeugdigen die voortijdig zijn vertrokken en jeugdigen die niet voortijdig zijn vertrokken.

1.2.2 Besluit

De analyses toonden dat pleegkindfactoren niet geassocieerd zijn met een grotere herenigingskans. Factoren die wel een invloed hebben op de kans van een hereniging zijn kenmerken van de ouders en kenmerken van het pleegzorgproces. Deze kenmerken hebben eveneens binnen een residentiële setting een invloed op de effectiviteit van de plaatsing.

2 Onderzoeksmethode

2.1 Procedure

Tijdens een eerste recruiteringsronde in december 2022 werden alle voorzieningen OVBJ (Organisatie Voor Bijzondere Jeugdzorg) in de provincies Antwerpen en Limburg telefonisch gecontacteerd met de vraag naar kinderen geplaatst in 2019 én op dat moment tussen 0 en 2 jaar oud. Het doel was een poule van voorzieningen en kinderen te verkrijgen waarna een getrapte steekproeftrekking gebruikt zou worden om deelnemers te selecteren. De voorzieningen gaven echter aan dat er in 2019 geen kinderen jonger dan 2,5 jaar door hen opgevangen werden. Daaropvolgend werd er een tweede recruiteringsronde georganiseerd met de vraag naar kinderen tussen 0 en 2 jaar die actueel binnen een voorziening OVBJ verbleven binnen de provincies Limburg en Antwerpen. Ook dit leverde geen casussen op. Het leek

erop dat de onderzoeksvragen niet meer onderzocht kon worden met (relatief) actuele informatie. Alsook kon de vergelijking met pleegzorg niet meer gemaakt worden.

Na overleg met de stuurgroep werden de inclusiecriteria voor het onderzoek aangepast. Met hulp van het Agentschap Opgroeien werd een lijst opgemaakt van alle Vlaamse kinderen op jonge leeftijd (0-2 jaar) in 2019 geplaatst in een OVBJ en/of pleegzorg. Jonge kinderen geplaatst binnen een CKG (Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning) werden niet geïncludeerd, aangezien deze centra niet werden meegenomen in de studie waarop dit onderzoek voortbouwt.

2.2 Steekproef

In de steekproef van de studie van De Wispelaere et al. (2021) bevonden zich ongeveer 65% kinderen uit pleegzorg en ongeveer 35% kinderen uit OVBJ's. Er werd voor de steekproef van dit onderzoek besloten dezelfde verhouding pleegzorg/OVBJ aan te houden.

In Vlaanderen werden in 2019 143 kinderen tussen 0 en 2 jaar geplaatst. Twintig kinderen werden geplaatst in een OVBJ en 123 kinderen werden geplaatst in pleegzorg. Alle kinderen geplaatst in OVBJ werden geïncludeerd in de steekproef. Bijgevolg moest er 42 kinderen geplaatst in pleegzorg worden getrokken om aan bovenstaande verhouding te voldoen.

Uit de lijst van 123 kinderen werd een systematische steekproef (Mertens, 1998) van 42 kinderen getrokken op basis van een regelmatig interval. Elk derde kind uit de lijst werd geselecteerd. Het eerste kind dat getrokken werd was het derde kind uit de lijst.

Na verdere analyse bleek dat van de 20 kinderen geplaatst in een OVBJ, twee kinderen geplaatst waren in een Simbahuis. Eveneens een nieuw initiatief dat in 2016 nog niet bestond. Er werd besloten deze twee kinderen niet op te nemen in de steekproef. Daarnaast weigerden er twee voorzieningen deel te nemen aan het onderzoek omwille van drukte en/of andere prioriteiten. Hierdoor konden we de begeleiders van 5 kinderen geplaatst in een OVBJ niet bereiken. Ook konden de medewerkers van een voorziening één kind gekoppeld aan hun voorziening niet terugvinden in het systeem, waardoor niet geweten was om welk kind het precies ging. De uiteindelijke steekproef OVBJ bestaat uit twaalf kinderen.

Ook bij de steekproeftrekking van de kinderen in pleegzorg gebeurde nog een aantal wijzigingen. Zo bleek er 1 kindje verhuisd van de ene provincie naar de andere, waardoor beide provincies niet meer konden achterhalen over welk kindje het precies ging. Als vervanging werd het volgende kindje uit de populatie toegevoegd aan de steekproef. Ook waren er drie pleegkinderen waarvan er geen enkele betrokken begeleider meer werkzaam was in pleegzorg. Aangezien het louter verzamelen van gegevens uit het dossier van deze kindjes ons niet even waardevol leek, werden ook deze kindjes vervangen door het volgende kindje uit de lijst.

Over ieder kind werden gegevens verzameld aan de hand van een vragenlijst die ingevuld werd tijdens een interview met een professional die het kind goed kent (de individuele begeleider, context-begeleider, pleegzorgbegeleider, etc.). Deze professional werd de onderzoekers aangedragen door de voorziening. Het was de voorziening die de persoon selecteerde die het dossier het beste kent.

2.3 Vragenlijst en afname

Op basis van de onderzoeksvragen en de onderzoeksdoelstellingen werd een vragenlijst ontwikkeld. In de vragenlijst werd gepeild naar een aantal demografische gegevens en gegevens over de hulpverleningsgeschiedenis van het index-kind. Daarnaast werd bevraagd waarom er specifiek gekozen was voor een plaatsing binnen PZ of een OVBJ en welke modules er werden ingezet. Voorts werd er gevraagd naar de finaliteit van de plaatsing en de doelen van de plaatsing. Eveneens werd er gevraagd naar de contacten tussen de professional en de biologische ouder(s). Hierbij werden er gegevens verzameld omtrent frequentie, duur, plaats van deze contacten alsook de doelen waaraan gedurende deze contacten werd gewerkt. Tenslotte werden er vragen opgenomen over het contact tussen biologische ouder(s) en het kind: wat is de frequentie, duur en locatie van deze contacten, wat is het doel van deze contacten, etc.

Er werden antwoordmogelijkheden voorzien, opgesteld aan de hand van literatuur. Ook waren er enkele open vragen.

De vragenlijst werd aangepast en bijgestuurd op basis van feedback van de promotoren, de stuurgroep SWVG en een kleinschalige pilootstudie binnen de pleegzorgdienst in de provincie Antwerpen. Zo kon nagegaan worden of de vragen volstonden om de onderzoeksvragen te beantwoorden en of de antwoordmogelijkheden representatief waren voor de praktijk. Er werd eveneens gezocht naar een OVBJ dat bereid zou zijn om de vragenlijst te piloteren, maar meerdere OVBJ's gaven aan dat de werkdruk te groot was om zich hiervoor te engageren.

Tijdens een interview werd de vragenlijst voor ieder index-kind ingevuld door de onderzoeker, samen met een professional die het kind en zijn/haar gezin goed kent. Door de grote demografische spreiding van de voorzieningen waar info moest worden verzameld, werden de interviews online afgenomen.

2.4 Variabelen

2.4.1 Demografische kenmerken van de kinderen

De demografische gegevens die werden verzameld zijn: verblijfplaats op het moment van plaatsing (OVBJ, netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin), leeftijd bij start van plaatsing en geslacht.

2.4.2 Uitgestroomd en uitgestroomdR

Tijdens het interview werd bevraagd of het index-kind reeds uitgestroomd was uit de voorziening/pleeggezin. Indien ja, werd er gevraagd naar waar door middel van een open vraag. Niet elk uitgestroomd kind werd herenigd. Bijgevolg werd er een extra variabele gecreëerd, namelijk: uitgestroomdR. Deze variabele meet naar waar het kind uitstroomde: geen uitstroom (0), naar de biologische ouder(s) (1) en naar ergens anders (2).

2.4.3 Uitstroomdatum, uitstroomdatum_R en uitstroomdatum_RR

Er werden drie uitstroomdata berekend voor ieder kind. Voor een eerste "uitstroomdatum" werden alle kinderen die nog binnen pleegzorg of een OVBJ verbleven geregistreerd als missing. Voor zij die reeds waren uitgestroomd was de uitstroom datum, de dag dat het kind uit de module uitstroomde. Voor een tweede variabele "uitstroomdatum_R" werd niet meer elk kind dat nog steeds geplaatst was geregistreerd als een missing, maar kregen ze als einddatum 1 april 2023. Dit was namelijk de laatste

dag van onze gegevensverzameling-periode. Voor een derde variabele “uitstroomdatum_RR” werden daarbovenop nog enkele assumpties gemaakt over de einddatum van 6 kindjes die reeds uitgestroomd waren, maar niet naar hun biologische ouder(s) (zie verder).

2.4.4 Uitstroomleeftijd, uitstroomleeftijd_R en uitstroomleeftijd_RR

Er werden drie uitstroomleeftijden berekend aan de hand van de drie uitstroomdatum-variabelen die hierboven besproken werden. Voor elk kind werd berekend hoe oud hij/zij was op het moment van uitstromen/op 1 april 2023 (in dagen).

2.4.5 Duurtraject, duurtraject_R en duurtraject_RR

Voor elk uitgestroomd kind werd de duur van het traject drie keer berekend, in dagen (uitstroomdatum – instroomdatum). Voor een eerste variabele “duurtraject” werd “uitstroomdatum” gebruikt en hadden alle kinderen die niet uitgestroomd waren een onbekende duur. Voor een tweede variabele “duurtraject_R” werd de uitstroomdatum voor alle kinderen die niet uitgestroomd waren gezet op 1 april 2023. Voor een derde variabele “duurtraject_RR” werd “uitstroomdatum_RR” (zie hierboven) gebruikt voor de berekening.

2.4.6 Eerstecontactjeugdhulp

Tijdens het interview werd door de onderzoeker bevraagd of er reeds hulpverlening betrokken was voor de plaatsing: ja (1), neen (0). Indien ja, werd er verder doorgevraagd naar welke hulpverlening dit specifiek was en een eventuele periode in tijd.

2.4.7 Waarom koos men specifiek voor een plaatsing binnen pleegzorg of een OVBJ?

Dit werd bevraagd door middel van een open vraag. De antwoorden werden nadien onderverdeeld in verschillende categorieën.

- Bijplaatsen bij brussen: keuze voor pleegzorg of OVBJ omdat brus(sen) er reeds verbleven.
- Netwerk: kind verbleef reeds in netwerk. De pleegzorgplaatsing werd geofficialiseerd.
- Verwijzer: door de respondenten werd vaak ook aangegeven wie de keuze voor de hulpverleningsvorm maakte: een jeugdrechter, een consulent van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ), ouders zelf, etc

2.4.8 Redenen van plaatsing

Om na het interview een duidelijk beeld te krijgen van de reden van plaatsing, werd er nagegaan met welke moeilijkheden het kind en zijn/haar gezin kampten op het moment van de plaatsing. Om dit op een geordende en overzichtelijke manier te bevragen, werd er gebruikt gemaakt van de categorieën van de CAP-J. Dit is het Classificatiesysteem voor de Aard van Problematiek van Jeugd, een aanvulling op de classificatiesystemen die gericht zijn op stoornissen zoals de DSM-V. In de CAP-J staan definities en heldere beschrijvingen van verschillende soorten problemen waarmee kinderen en gezinnen kunnen kampen. Moeilijkheden worden op verschillende domeinen beschreven, zoals psychosociaal functioneren, gezinsproblematiek en de omgeving van kinderen en jongeren. Hierdoor ontstaat een compleet beeld van de kind-, gezins- en omgevingsproblematiek (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

We maakten voor dit onderzoek gebruik van As D van de CAP-J, aangezien dit de as is die moeilijkheden omtrent gezin en opvoeding bundelt. Voor elke code binnen deze as werd een binaire variabele gecreëerd: ja indien de code aanwezig is binnen het gezin (1) of neen indien de code niet aanwezig is binnen het gezin (0). Volgende problemen werden onderscheiden:

2.4.8.1 D100

Ontoereikende kwaliteiten van de opvoeding.

Bij ontoereikende opvoedingsvaardigheden zijn de opvoedingsvaardigheden van de ouders niet geschikt voor of niet (voldoende) aangepast aan de behoeften van de jeugdige, de leeftijd/het niveau van de jeugdige of de ontwikkelingstaken van de jeugdige. Dit kan leiden tot pedagogische onmacht. Onder deze subcategorie vallen dan ook: ontoereikende opvoedingsvaardigheden, pedagogische onwil, onenigheid tussen ouders over de opvoedingsaanpak, etc (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.2 D200

Problemen in de ouder-kindrelatie.

Bij deze code is er een duidelijk gebrek aan uitingen van positieve gevoelens ten opzichte van de jeugdige door zijn/haar ouder(s). Warmte wordt geuit door de manier waarop de ouder tegen de jeugdige praat en door non-verbale gedragingen zoals liefdevolle aanrakingen of lichamelijke troost. Binnen deze subcategorie vallen dan ook: gebrek aan warmte in de ouder-kindrelatie, problemen in de hechting van de jeugdige aan de ouder, etc (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.3 D300

Verwaarlozing, lichamelijke/psychische mishandeling, incest, seksueel misbruik van de jeugdige in het gezin.

Bij deze code laten de ouders structureel na de basisbehoeften van de jeugdige te vervullen en onvoldoende zorg en verzorging te bieden. De jeugdige is slachtoffer van lichamelijke verwaarlozing wanneer ouders langdurig onvoldoende tegemoetkomen aan de lichamelijke basisbehoeften van de jeugdige. Het gaat daarbij om de dagelijkse verzorging (zoals voldoende voedsel, basale hygiëne, geschikte kleding, bieden van medische zorg) en de fysieke veiligheid (zoals geschikte woonomgeving, voldoende en adequaat toezicht). De jeugdige is slachtoffer van affectieve verwaarlozing wanneer hij systematisch geen liefde, positieve aandacht, genegenheid of steun krijgt van de ouders. De relatie tussen ouder en jeugdige kenmerkt zich door liefdeloosheid en afwijzing. Het gebrek aan stimulatie van intellectuele en morele ontwikkeling (zoals het niet naar school laten gaan of het aanzetten tot crimineel gedrag) is een aparte vorm van affectieve verwaarlozing. Het gaat in dit geval niet om problemen in de hechting aan ouder(s). Bij deze problematiek is er sprake van seksuele handelingen door biologische of adoptiefouders, stiefouders, oudere broers of zussen, andere familieleden in het huis, huurders of vrienden van het gezin met de jeugdige. Onder deze subcategorie vallen dan ook: jeugdige slachtoffer van verwaarlozing, jeugdige slachtoffer van mishandeling en jeugdige slachtoffer van seksueel misbruik (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.4 D400

Instabiele opvoedingssituatie.

Na scheiding van de ouders kan een jeugdige geconfronteerd worden met zaken die een probleem voor hem vormen en van invloed zijn op zijn gedrag en ontwikkeling, bijvoorbeeld: gemis vader of moeder na de scheiding en bij een eventuele verdeling van de kinderen ook gemis broer en/of zus, strijd van ouders over het hoofd van de jeugdige, geringe beschikbaarheid van de ouders waardoor eventueel (tijdelijk) verminderd ouderschap mogelijk is (minder discipline, minder aandacht voor de lichamelijke verzorging, weinig emotionele steun), etc. Binnen deze subcategorie vallen dan ook: problemen bij scheiding ouders, problemen met omgangsregeling, problematische relatie tussen ouders, etc (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.5 D500

Problemen van ouder.

Bij deze problematiek gaat het om ouders bij wie het huidige gedrag erop wijst dat zij recentelijk of in hun jeugd een traumatische ervaring hebben opgedaan. Bij deze problematiek heeft de ouder te maken met een of meer soort(en) handicaps, invaliditeit of lichamelijke gezondheidsproblemen. Bij deze problematiek is er sprake van het gebruik van een middel op een zodanige manier dat hierdoor lichamelijke, psychische of sociale problemen ontstaan bij de ouder, of op een zodanige manier dat maatschappelijke overlast ontstaat. Problematisch gebruik is niet gelijk aan verslaving. Onder deze subcategorie vallen dan ook: negatieve jeugdervaring/traumatische ervaring ouder, problemen bij zwangerschap of bevalling, gezondheidsproblemen of handicap/invaliditeit ouder, gebruik van middelen/verslaving ouders, etc (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.6 D600

Problemen van ander gezinslid.

Bij deze code heeft een ander gezinslid dan ouders of de jeugdige zelf (bijvoorbeeld broer, zus of een inwonende oma) te maken met een of meer soort(en) handicaps, invaliditeit of lichamelijke gezondheidsproblemen. Bij deze problematiek is er sprake van het gebruik van een middel op een zodanige manier dat hierdoor lichamelijke, psychische of sociale problemen ontstaan bij een gezinslid anders dan ouders of jeugdige (bijvoorbeeld broer, zus of een inwonende oma), of op een zodanige manier dat maatschappelijke overlast ontstaat. Problematisch gebruik is niet gelijk aan verslaving. Het gebruik van middelen of de verslaving van het andere gezinslid vormt een aanhoudend waarneembare belemmering van diens sociale functioneren en veroorzaakt een aanzienlijke invloed op het leven van de jeugdige. Binnen deze subcategorie vallen dan ook: gezondheidsproblemen of handicap/invaliditeit ander gezinslid, gebruik van middelen/verslaving ander gezinslid, psychische/psychiatrische problematiek ander gezinslid, etc (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.7 D700

Problemen in het sociaal netwerk van het gezin.

Bij deze problematiek is er sprake van een slecht ontwikkeld, soms slechts rudimentair aanwezig contact tussen het gezin (en dus de jeugdige) en het omringende systeem. Onder deze subcategorie vallen dan ook problemen in de familierelaties (niet het gezin) en een gebrekkig sociaal netwerk van het gezin (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.8.8 D800

Problemen in omstandigheden gezin.

Bij deze code ondervindt een ouder (of ondervinden beide ouders) op enige manier problemen met de huisvesting zelf, of met zaken die daarmee verband houden. Of ondervindt een van de (of ondervinden beide) ouders problemen met het verwerven van inkomen en/of de (mogelijkheden tot) besteding ervan. Binnen deze subcategorie vallen dan ook problemen met huisvesting, financiële problemen, etc (Nederlands Jeugdinstituut, 2023).

2.4.9 Gestelde doelen tijdens een plaatsing

Het doel van de plaatsing werd bevraagd door middel van een open vraag. Volgende doelen werden onderscheiden:

- D1: een veilige situatie creëren en rust bieden voor het kind.
- D2: werken aan een terugkeer naar huis.
- D3: duidelijk dat het kind niet zal kunnen terugkeren naar huis. Doelstelling is het voorbereiden en uitwerken van een ander perspectief.
- D4: de thuissituatie van het kind onderzoeken en het perspectief uitklaren.
- D5: doorverwijzen naar een andere organisatie.
- D6: langdurige continuïteit bieden voor het kindje.
- D7: index-kind opvangen om tijd te overbruggen (bijvoorbeeld tot pleegzorg, etc.)
- D8: contacten met ouders terug opvoeren, zonder te werken aan een terugkeer naar huis.
- D9: inzetten op gedeelde zorg tussen de biologische ouder(s) en pleegzorg/OVBJ om een hereniging op termijn beter mogelijk te maken.
- D10: onmogelijk om doelen te formuleren omwille van onwerkbaar situatie

2.4.10 Modules die werden ingezet tijdens de plaatsing

Tijdens het interview werd bevraagd welke modules er tijdens de plaatsing werden ingezet en in welke volgorde. Soms konden specifieke data hieromtrent geregistreerd worden, maar in vele gevallen niet. Later bleek dat de registratie van de modules onvoldoende valide informatie gaf over wat er gedurende de hulp echt gebeurde. Daardoor is deze informatie verder niet meer gebruikt.

2.4.11 Hulpverleningscontacten

Om in kaart te brengen op welke manier er met de ouders gewerkt werd, werden er een aantal zaken bevraagd omtrent hun contacten met een betrokken hulverlener.

2.4.11.1 Begeleider

Tijdens het interview werd bevraagd of de ouder(s) begeleid werden door een (pleegzorg)begeleider. De antwoorden op deze vraag werden in een binaire variabele gegoten (ja (1), nee (0)). Indien ja, werden de doelen voor deze begeleiding met een open vraag geïnventariseerd.

Na afname van alle interviews werden de antwoorden op deze open vraag geordend in volgende categorieën:

- Informeren: ouders op de hoogte brengen, informeren omtrent hun eigen kind.
- Perspectiefbepaling: ouders leren kennen, zicht krijgen op situatie. Zodat ze beter kunnen inschatten en kunnen beslissen of kind terug naar huis kan.
- Emotioneel: emotionele ondersteuning bieden, ouders laten luchten, ...
- OuderKind: ouder-kind contacten aanmoedigen, in stand houden, monitorren. Praktische afspraken maken rond bezoeken, ...
- Doorverwijzen: ouder doorverwijzen naar hulpverlening voor hem/haar + motiveren, opstarten, opvolgen
- Opvoedingsondersteuning: specifieke handvaten en tools aanrijken aan ouders, modeling, ...
- Praktischeondersteuning: ouders ondersteunen in praktische zaken, thuissituatie aanpakken.
- Moeilijk: weinig intentie bij ouders om stappen te zetten, moeilijk (of geen) contact. Niet mogelijk om aan concrete doelen te werken.

Van elke categorie werd een binaire variabele gemaakt: ja (1) en nee (0).

2.4.11.2 *Contextbegeleider*

Er werd tevens nagegaan of er een extra contextbegeleider betrokken was/is bij het gezin. De antwoorden op deze vraag werden opnieuw in een binaire variabele gegoten (ja (1), nee (0)). Indien ja werden wederom de doelen binnen deze contacten bevraagd aan de hand van een open vraag. Na afname van alle interviews werden de antwoorden op deze open vraag geordend in volgende categorieën:

- Perspectiefbepaling_A: ouders leren kennen, zicht krijgen op situatie. Zodat ze beter kunnen inschatten en kunnen beslissen of kind terug naar huis kan.
- Emotioneel_A: emotionele ondersteuning bieden, ouders laten luchten, ...
- Doorverwijzen_A: Ouder doorverwijzen naar hulpverlening voor hem/haar + motiveren, opstarten, opvolgen.
- Opvoedingsondersteuning_A: specifieke handvaten en tools aanrijken aan ouders, modeling, ...
- Praktischeondersteuning_A: ouders ondersteunen in praktische zaken, thuissituatie aanpakken.
- Moeilijk_A: Weinig intentie bij ouders om stappen te zetten, moeilijk (of geen) contact. Niet mogelijk om aan concrete doelen te werken.

Van elke categorie werd een binaire variabele gemaakt: ja (1) en nee (0).

2.4.11.3 *Begeleidingsfrequentie nu/einde plaatsing en begeleidingsfrequentie bij start plaatsing*

Er werd tijdens het interview specifiek bevraagd hoe frequent de (context)begeleiders contact hadden met de biologische ouders van de index-kinderen. Dit op het moment van de plaatsing en op dit moment/bij het beëindigen van de plaatsing.

De mogelijke antwoordmogelijkheden waren: nooit (0), dagelijks (1), meerdere keren per week (2), een keer per week (3), 1 keer per 14 dagen (4), 1 keer om de drie weken (5), meerdere keren per maand (6), een keer per maand (7), 1x om de 6 weken (8), 1x om de 2 maanden (9), 1x om de 3 maanden (10), 2x per jaar (11) en 1x per jaar (12).

2.4.11.4 *Duurinminutenbijeinde*

Er werd gevraagd een schatting te maken van de duur van bovengenoemde momenten (in minuten) op het moment van uitstroom of nu.

2.4.12 Contacten tussen biologische ouder(s) en kind

2.4.12.1 *VerschilcontactMV*

Verschil in contacten met moeder en contacten met vader. Er werd bevraagd of er een verschil was tussen de kind contacten met moeder en de kind contacten met vader. Mogelijke antwoordmogelijkheden waren:

- Afzonderlijk: afzonderlijke contactmomenten waren voor moeder en afzonderlijke contactmomenten voor vader.
- Samen: moeder en vader komen samen op bezoek.
- Combinatie: in de bezoeksregeling is ruimte voor zowel gezamenlijke contactmomenten als afzonderlijke contactmomenten.
- Eerst samen dan afzonderlijk: bij aanvang van de plaatsing waren gezamenlijke contactmomenten, maar deze nadien afzonderlijk werden (bijvoorbeeld als gevolg van een scheiding).

2.4.12.2 *ContactM en ContactV*

Er werd bevraagd of het kind contact heeft met de biologische moeder/vader: nee (0), ja (1) of in het verleden wel maar momenteel niet meer (2).

De doelen van deze contactmomenten werden bevraagd aan de hand van een open vraag. Na afname van alle interviews werden de antwoorden op deze open vraag geordend in volgende categorieën. Voor de contacten met moeder:

- Band: de band tussen de biologische moeder en het kind onderhouden, versterken.
- Taal: kind in aanraking laten komen met de moedertaal.
- Opvoedingsvaardigheden: moeder opvoedingsvaardigheden aanleren tijdens bezoeken.
- Praktisch: moeder praktische ondersteuning geven tijdens bezoeken.

Voor de contacten met vader:

- Band_A: de band tussen de biologische vader en het kind onderhouden, versterken.
- Taal_A: kind in aanraking laten komen met de moedertaal.
- Opvoedingsvaardigheden_A: vader opvoedingsvaardigheden aanleren tijdens bezoeken.
- Praktisch_A: vader praktische ondersteuning geven tijdens bezoeken.

Van elke categorie werd een binaire variabele gemaakt: ja (1) en nee (0).

2.4.12.3 *Frequentie Oudercontacten (Frequentienu_A en frequentienu_B)*

De frequentie van de contacten tussen de biologische ouder(s) en hun kind werd bevraagd zoals de regeling op dit moment verloopt of op het einde van de plaatsing verliep indien het kind reeds uitgestroomd is. Voor de contacten met moeder werd deze variabele “frequentienu_A” genoemd. Voor de contacten met vader werd deze variabele “frequentienu_B” genoemd. Deze vraag werd ook gesteld met betrekking tot de oudercontacten bij de start van de plaatsing.

De mogelijke antwoordmogelijkheden waren: nooit (0), dagelijks (1), meerdere keren per week (2), een keer per week (3), 1 keer per 14 dagen (4), 1 keer om de drie weken (5), meerdere keren per maand (6), een keer per maand (7), 1x om de 6 weken (8), 1x om de 2 maanden (9), 1x om de 3 maanden (10), 2x per jaar (11) en 1x per jaar (12).

2.4.12.4 *Duur oudercontacten (Duurnu en duurnu_A)*

Er werd gevraagd een schatting te maken van de duur van bovengenoemde momenten (in minuten). Voor de contacten met moeder werd deze variabele “duurnu” genoemd. Voor de contacten met vader werd deze variabele “duurnu_A” genoemd. Deze vraag werd ook gesteld met betrekking tot de duur van de oudercontacten bij de start van de plaatsing. Voor de contacten met moeder werd deze variabele “duurvroeger” genoemd. Voor de contacten met vader werd deze variabele “duurvroeger_A” genoemd.

2.5 Analyses

Allereerst werden er frequentie-analyses uitgevoerd op de verkregen data. Om de verschillen tussen de groep kinderen die verblijft binnen pleegzorg en de groep kinderen die verblijft binnen een OVBJ in kaart te brengen, werden zowel de Mann-Whitneytoets als de Chikwadraat-toets gebruikt. Deze niet-parametrische toetsen werden gehanteerd omdat de gegevens niet voldoen aan de aannames voor parametrische toetsen.

Daarna werd er gebruik gemaakt van survivalanalyse om het verschil in de duur van de hulpverlenings-trajecten verder te analyseren en te achterhalen welke factoren geassocieerd zijn met een snellere terugkeer naar huis. Survivalanalyse werd gebruikt omdat een traditionele analyse enkel rekening houdt met afgelopen plaatsingen en nagaat welke variabelen geassocieerd zijn met een hereniging. Deze werkwijze kent echter twee belangrijke beperkingen. Ten eerste is de tijdsduur tot het beëindigen van een plaatsing voor ieder kind verschillend en worden deze verschillen genegeerd. Zo wordt er bijvoorbeeld geen onderscheid gemaakt tussen het beëindigen van een plaatsing en een mogelijke hereniging na één maand en een beëindiging na drie jaar. Een tweede bezwaar is dat op het moment van de dataverzameling de onderzoeker nog niet weet bij welk kind er alsnog een beëindiging van de plaatsing/hereniging zal optreden.

Een survivalanalyse komt tegemoet aan deze beperkingen. In dit statistische model is de duur van de plaatsing tot aan het beëindigen van de plaatsing (de overlevingstijd) de afhankelijke variabele. De analyse begint met het opstellen van een kansfunctie van overleven in de levenstabel. Hiervoor wordt voor ieder tijdsinterval de kans geschat dat een willekeurig geselecteerd kind dat tijdsinterval overleeft en er dus geen beëindiging van de plaatsing optreedt. Een ander begrip is de ‘hazardfunctie’, eveneens een kansfunctie. Deze functie schat voor ieder tijdsinterval de kans dat voor een willekeurig geselecteerd kind een beëindiging van de plaatsing zal optreden in een bepaald tijdsinterval als in het vorige tijdsinterval geen beëindiging is opgetreden. Bijgevolg kunnen ook nog lopende plaatsingen in de dataset opgenomen worden in de analyse.

Met de Cox-regressieanalyse kan worden nagegaan welke covariaten de overlevingsduur voorspellen. In de eerste stap zijn de covariaten een voor een in het model ingevoerd samen met de variabele verblijfplaats (OVBJ/Pleegzorg). De significante covariaten zijn vervolgens in één cox regressieanalyse ingevoerd. De voorwaarde van 'proportional hazard' werd zowel door middel van een grafische methode als door middel van een analytische methode nagegaan.

Tot slot dient bij het lezen van dit rapport in het achterhoofd gehouden te worden dat de finale steekproef beperkt was in omvang en slechts 54 kinderen omvatte.

Hoofdstuk 2

Bevindingen van het huidige onderzoek

1 Onderzoekresultaten

Allereerst wordt er een algemene beschrijving gegeven van de kinderen opgenomen in deze studie. Ten tweede wordt er dieper ingegaan op de verschillen tussen de twee groepen kinderen, kinderen in pleegzorg en kinderen in een OVBJ. Ten derde worden de redenen voor plaatsing besproken en waarom er voor een voorziening dan wel voor pleegzorg gekozen werd. Daarna bespreken we op welke manier er met de ouders gewerkt wordt en hoe het ouder-kind contact verloopt. Om te eindigen met het bespreken van factoren die geassocieerd blijken te zijn met het beëindigen van een plaatsing binnen pleegzorg of een OVBJ.

1.1 Algemene beschrijving van de kinderen

Van de 54 kinderen opgenomen in deze studie, verbleven er 12 in een OVBJ en 42 binnen pleegzorg. Gemiddeld waren ze 299 dagen oud bij de start van hun plaatsing. $\frac{3}{4}$ van de kinderen had reeds andere hulpverlening genoten, alvorens geplaatst te worden.

Van de kinderen die in pleegzorg verbleven, verbleven 26 kinderen in een netwerkpleeggezin en 16 kinderen in een bestandspleeggezin.

1.2 Vergelijking tussen de kinderen in pleegzorg en de kinderen binnen OVBJ

Zesenvertig procent van de kinderen waren van het mannelijk geslacht. Er bleken binnen OVBJ significant meer jongens te verblijven dan meisjes (zie tabel 1).

Van de 54 kinderen, geplaatst in 2019, waren 36 (67%) kinderen in maart 2023 nog steeds geplaatst. Van de 12 kinderen geplaatst binnen OVBJ's, bleken er in 2023 nog maar 2 kinderen in hetzelfde OVBJ te verblijven (zie tabel 1). Vier kinderen werden herenigd met de ouders. Zes kinderen stroomden uit uit de voorziening, maar werden elders geplaatst. Alle kinderen die uitstroomden vanuit pleegzorg keerden terug naar huis. De duur van het traject alvorens uit te stromen bleek niet significant te verschillen tussen beide groepen kinderen.

Tabel 1 Vergelijking OVBJ/PZ voor geslacht en uitstromen

	Totaal (n=54) N(%) / mean(sd)	OVBJ (n=12) N(%) / mean(sd)	PZ (n=42) N(%) / mean(sd)	Mann-Whitney (Z)/Chi ²
Geslacht				5.113*
Man	25 (46)	9 (75)	16 (38)	
Vrouw	29 (54)	3 (25)	26 (62)	
Uitgestroomd				27.643***
Nee	36 (67)	2 (17)	34 (81)	
Ja, naar ouders	12 (22)	4 (33)	8 (19)	
Ja, ergens anders	6 (11)	6 (50)	0 (0)	
Duur traject_R	1064 (526)	722 (584)	1162 (472)	-0.267
Duur traject_RR	1097 (512)	869 (602)	1162 (472)	-1.394

*p<.05., ***p<.001.

Bij 50% van de kinderen in dit onderzoek bleken problemen in de ouder-kind relatie mee aan de basis te liggen voor de plaatsing. In 31% van de plaatsingen was er sprake van verwaarlozing of mishandeling, bij 63% van een instabiele opvoedingssituatie. Bij 70% van de kinderen opgenomen in deze studie bleken ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders een belangrijke reden voor plaatsing. Binnen OVBJ lagen gebrekkige opvoedingskwaliteit mee aan de basis voor de plaatsing van de helft van de kinderen. Bij de groep pleegkinderen was er daarentegen bij ¾ van de ouders sprake van gebrekkige opvoedingsvaardigheden (zie tabel 2). Bij 51 (94%) kinderen in onze steekproef was er sprake van plaatsing omwille van problemen van de ouder. Bij de pleegkinderen was dit bij elk kind het geval (100%). Binnen de groep kinderen geplaatst in een voorziening kwam plaatsing omwille van problemen van de ouder daarentegen significant minder vaak voor. Bij 25% van de kinderen geplaatst in een voorziening was er namelijk geen sprake van een plaatsing als gevolg van problemen bij de ouder (zie tabel 2). Bij 43 (80%) kinderen lagen problemen in het sociale netwerk mee aan de basis voor plaatsing. Bij 76% was er sprake van problemen in de omstandigheden van het gezin. In geval van een pleegzorgplaatsing zijn er meer problemen bij de ouder, en dit in vergelijking met een plaatsing in een OBVJ.

Tabel 2 Verschil in redenen voor plaatsing OVBJ/PZ

	Totaal (n=54) N(%)	OVBJ (n=12) N(%)	PZ (n=42) N(%)	Chi²
Ontoereikende kwaliteiten opvoeding (D100)				3.070
Ja	38 (70)	6 (50)	32 (76)	
Nee	16 (30)	6 (50)	10 (24)	
Problemen in de ouder-kind relatie (D200)				.429
Ja	27 (50)	5 (42)	22 (52)	
Nee	27 (50)	7 (58)	20 (48)	
Verwaarlozing, lichamelijke/psychische mishandeling (D300)				2.453
Ja	17 (31)	6 (50)	11 (26)	
Nee	37 (69)	6 (50)	31 (74)	
Instabiele opvoedingssituatie (D400)				.142
Ja	34 (63)	7 (58)	27 (64)	
Nee	20 (37)	5 (42)	15 (36)	
Problemen van de ouder (D500)				11.118** (FE=.009)
Ja	51 (94)	9 (75)	42 (100)	
Nee	3 (6)	3 (25)	0 (0)	
Problemen van een ander gezinslid (D600)				.593
Ja	2 (4)	0 (0)	2 (5)	
Nee	52 (96)	12 (100)	40 (95)	
Problemen in het sociaal netwerk (D700)				.204
Ja	43 (80)	9(75)	34 (81)	
Nee	11 (20)	3 (25)	8 (19)	
Problemen in de omstandigheden van het gezin (D800)				.463
Ja	41 (76)	10 (83)	31 (74)	
Nee	13 (24)	2 (17)	11 (26)	

**p<.010.

Wanneer gevraagd werd waarom een kind in een pleeggezin en/of een residentiele instelling werd geplaatst, viel op dat de respondenten vooral verwezen naar de persoon die deze keuze nam (de beslisser) en onvoldoende weet hadden van inhoudelijke redenen om een kind in een pleeggezin dan wel een residentiele voorziening te plaatsen. Deze beslissers werden in dit onderzoek niet bevroegd.

Van twee (4%) kinderen weten we dat ze geplaatst werden in een voorziening omdat er reeds brussen in diezelfde voorziening verbleven. Zeven (13%) pleegkinderen werden in een pleeggezin geplaatst omdat er reeds brussen woonden. Bij elf (20%) kinderen werd een pleegzorgplaatsing geofficialiseerd omdat het kind reeds verbleef in het netwerk, bijvoorbeeld bij een tante of bij de grootouders. Het officialiseren van een verblijf in het netwerk kwam logischerwijs enkel voor in de groep kinderen geplaatst in pleegzorg (zie tabel 3). 63% van de kinderen in dit onderzoek werden geplaatst als gevolg van een maatregel opgelegd door een jeugdrechter. Vier (7%) kinderen werden geplaatst na een doorverwijzing van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Acht (15%) kinderen werden geplaatst naar aanleiding van een doorverwijzing vanuit andere hulpverlening. Bij elf (20%) van de kinderen werd er ondersteuning opgestart op vraag van de betrokken consulent van het OCJ (OndersteuningsCentrum Jeugdzorg). En bij twee (4%) kinderen werd de hulp opgestart op vraag van de ouders zelf, bijvoorbeeld na een ongewenste zwangerschap etc.

Tabel 3 Keuze voor OVBJ/PZ

	Totaal (n=54) N(%)	OVBJ (n=12) N(%)	PZ (n=42) N(%)	Chi ²
Maatregel in vonnis JR				.959
Ja	34 (63)	9 (75)	25 (60)	
Nee	20 (37)	3 (25)	17 (40)	
Doorverwijzing VK				.019
Ja	4 (7)	1 (8)	3 (7)	
Nee	50 (93)	11 (92)	39 (93)	
Bijplaatsen bij brussen				.000
Ja	9 (17)	2 (17)	7 (17)	
Nee	45 (83)	10 (83)	35 (83)	
Doorverwijzing				.042
Ja	8 (15)	2 (17)	6 (14)	
Nee	46 (85)	10 (83)	36 (86)	
Officialiseren netwerkplaatsing				3.947 (FE= .097)
Ja	11 (20)	0 (0)	11 (26)	
Nee	43 (80)	12 (100)	31 (74)	
Consulent OCJ				1.378
Ja	11 (20)	1 (8)	10 (24)	
Nee	43 (80)	11 (92)	32 (76)	
Ouders				.593
Ja	2 (4)	0 (0)	2 (5)	
Nee	52 (96)	12 (100)	40 (95)	

Bij 41 (76%) kinderen werd het doel “een veilige situatie creëren en rust bieden voor het kind” geformuleerd voor de plaatsing. Bij een plaatsing in een OVBJ was dit bij 50% van de kinderen het geval. Bij een plaatsing in pleegzorg werd dit doel in 83% van de gevallen gerapporteerd (zie tabel 4). Bij twintig (37%) van de kinderen werd er minstens eenmaal gedurende de plaatsing gewerkt aan een terugkeer naar huis. Van de groep kinderen die geplaatst werden in een voorziening, werd dit doel bij acht kinderen (67%) gesteld. In pleegzorg daarentegen werd er slechts bij 29% van de kinderen op een bepaald moment gewerkt aan een terugkeer naar huis (zie tabel 4). Bij vijftien (28%) kinderen werd het tijdens de plaatsing duidelijk dat een kind niet meteen zal kunnen terugkeren naar huis en ging men (samen) op zoek naar een ander perspectief. 46% van de kinderen binnen dit onderzoek werden geplaatst om een beter zicht te krijgen op de thuissituatie alvorens verdere beslissingen te nemen. In onze steekproef zaten twee kinderen die voor een bepaalde periode geplaatst werden in een OVBJ, als overbruggingsperiode alvorens er een geschikt plekje gevonden werd in pleegzorg etc (zie tabel 4). Pleegzorgplaatsingen hadden meer als doel “veiligheid creëren” en een “perspectief bieden op lange termijn”, plaatsingen in een voorziening hadden daarentegen meer als doel “werken aan terugkeer naar huis”. De doelen en finaliteit van beide soorten plaatsingen blijkt uit deze gegevens toch verschillend.

Tabel 4 Gestelde doelen tijdens de plaatsing

	Totaal (n=54) N(%)	OVBJ (n=12) N(%)	PZ (n=42) N(%)	Chi ²
Doel 1: een veilige situatie creëren en rust bieden voor het kind				5.674*
Ja	41 (76)	6 (50)	35 (83)	
Nee	13 (24)	6 (50)	7 (17)	
Doel 2: werken aan een terugkeer naar huis				5.808*
Ja	20 (37)	8 (67)	12 (29)	
Nee	34 (63)	4 (33)	30 (71)	
Doel 3: voorbereiden en uitwerken van een ander perspectief				.237
Ja	15 (28)	4 (33)	11 (26)	
Nee	39 (72)	8 (67)	31 (74)	
Doel 4: perspectief uitklaren + onderzoeken thuissituatie				1.043
Ja	25 (46)	4 (33)	21 (50)	
Nee	29 (54)	8 (67)	21 (50)	
Doel 5: doorverwijzen naar andere organisatie				3.566
Ja	1 (2)	1 (8)	0 (0)	
Nee	53 (98)	11 (92)	42 (100)	

Doel 6: perspectief bieden voor langere duur				20.795***
Ja	31 (57)	0 (0)	31 (74)	
Nee	23 (43)	12 (100)	11 (26)	
Doel 7: overbruggen van tijd				7.269*
Ja	2 (4)	2 (17)	0 (0)	
Nee	52 (96)	10 (83)	42 (100)	
Doel 8: contacten met ouders terug opvoeren, zonder te werken aan een terugkeer naar huis				.593
Ja	2 (4)	0 (0)	2 (5)	
Nee	52 (96)	12 (100)	40 (95)	
Doel 9: inzetten op gedeelde zorg tussen ouders en hulpverlening				.927
Ja	2 (4)	1 (8)	1 (2)	
Nee	52 (96)	11 (92)	41 (98)	
Doel 10: onmogelijk om doelen te formuleren				3.566
Ja	1 (2)	1 (8)	0 (0)	
Nee	53 (98)	11 (92)	42 (100)	

*p<.05., ***p<.001.

Alle ouders van kinderen geplaatst in een OVBJ (12) werden opgevolgd door een contextbegeleider, naast begeleiding van een individuele begeleider in de voorziening. Bij de kinderen geplaatst in pleegzorg werden slechts de ouders van 9 (21%) kinderen bijgestaan door een afzonderlijke contextbegeleider, naast begeleiding van een pleegzorgbegeleider (zie tabel 5). Gemiddeld duurde een begeleidingsgesprek tussen hulpverlener en ouder naar schatting 71 minuten, bij het einde van de plaatsing indien het kind reeds uitgestroomd was of in maart 2023 indien het kind nog geplaatst was. Bij 63% van de begeleidingen ging de hulpverlener aan huis voor gesprekken met de ouder(s) (mobiel). In 52% van de begeleidingen kwamen de ouders ook meermaals naar de voorziening/pleegzorgdienst voor een gesprek (ambulant). Zesenvertig begeleiders (85%) hadden face-to-face gesprekken met de ouders. Daarnaast gaf 59% van de begeleiders aan telefonisch contact te hebben met de ouders, al dan niet aanvullend bij een andere contactvorm. Dertig procent gaf aan de ouder(s) digitaal te horen door middel van mails, sms-berichten etc, al dan niet aanvullend bij een andere contactvorm. Het lijkt er alvast op dat de personele inzet (contextbegeleiders) om ouders te ondersteunen groter is ingeval van een plaatsing in een OBVJ in vergelijking met een plaatsing in een pleeggezin.

Tabel 5 Hulpverleningscontacten met de ouders

	Totaal (n=54) N(%) / mean(sd)	OVBJ (n=12) N(%) / mean(sd)	PZ (n=42) N(%) / mean(sd)	Mann-Whitney (Z) / chi ²
Contextbegeleider				24.245***
Ja	21 (39)	12 (100)	9 (21)	
Nee	33 (61)	0 (0)	33 (79)	
Duur begeleidingsgesprekken	71 (39)	89 (54)	65 (33)	-1.656
Mobiel				1.112
Ja	34 (63)	6 (50)	28 (67)	
Nee	20 (37)	6 (50)	14 (33)	
Ambulant				3.311
Ja	28 (52)	9 (75)	19 (45)	
Nee	26 (48)	3 (25)	23 (55)	
Digitaal				.159
Ja	16 (30)	3 (25)	13 (31)	
Nee	38 (70)	9 (75)	29 (69)	
Fysiek				.514
Ja	46 (85)	11 (92)	35 (83)	
Nee	8 (15)	1 (8)	7 (17)	
Telefonisch				1.978
Ja	32 (59)	5 (42)	27 (64)	
Nee	22 (41)	7 (58)	15 (36)	

***p<.001.

Bij 70% van de kinderen binnen dit onderzoek was er een verschil tussen de bezoekmomenten met moeder en de bezoekmomenten met vader. Bij 48% van de kinderen hadden moeder en vader afzonderlijke bezoekmomenten. Bij acht kinderen van de 54 was er sprake van gezamenlijke bezoeken waarbij het kind moeder en vader tezamen kon zien. Bij negen kinderen bestond er een combinatie van gezamenlijke- en afzonderlijke bezoekmomenten. Binnen OVBJ was er voor 42% van de kinderen een combinatie van beide vormen van bezoek mogelijk. Binnen pleegzorg was dit slechts mogelijk voor 10% van de kinderen (zie tabel 6). Bij tien kinderen (19%) was er bij aanvang van de plaatsing sprake van gezamenlijke bezoekmomenten met moeder en vader, terwijl deze gedurende de plaatsing veranderde naar afzonderlijke momenten als gevolg van bijvoorbeeld een conflict, etc. Er bestaat een tendens (FE = .05) om flexibeler om te gaan met bezoek in een voorziening OVBJ in vergelijking met een pleeggezin (zie tabel 6).

Tabel 6 Ouder-Kind contacten (Afzonderlijk R)

	Totaal (n = 52) N	OVBJ (n=12) N	PZ (n=40) N	FE
Verschillen ouders contact				7.850*
Afzonderlijk	25	3	22	
Samen	8	1	7	
Combinatie	9	5	4	
Eerste samen dan afzonderlijk	10	3	7	

*p=.05.

Zesenvertig kinderen (86%) hadden contact met hun biologische moeder. Vier kinderen (7%) hadden in het verleden wel contact met hun moeder, maar tegenwoordig niet meer. Vier kinderen (7%) hadden helemaal geen contact met hun biologische moeder. Er bleek op dit vlak geen verschil aanwezig tussen de kinderen uit een OVBJ en pleegkinderen. Wel was er een verschil op vlak van duur van de contacten met moeder. Pleegkinderen hadden, in 2023 of bij het einde van hun plaatsing, per bezoekmoment gemiddeld 758 minuten contact met hun moeder (inclusief overnachtingen). Terwijl kinderen in een OVBJ per bezoekmoment gemiddeld 1643 minuten contact hadden met hun moeder (zie tabel 7). Bij start van plaatsing waren deze getallen respectievelijk 279 minuten en 99 minuten en bleek er geen significant verschil aanwezig tussen de groepen. Bij 39% van de kinderen mochten deze contacten doorgaan in de verblijfplaats van moeder. In 46% van de gevallen mocht moeder naar de verblijfplaats van het kind komen. Bij 21 kinderen (39%) gingen de bezoeken door op de pleegzorgdienst of in een bezoekruimte. Ook inzake het contact met de moeder blijkt er meer mogelijk bij een plaatsing in een voorziening OVBJ in vergelijking met een pleegzorgplaatsing.

Tweëndertig kinderen (59%) hadden contact met hun biologische vader. Acht kinderen (15%) hadden in het verleden wel contact met hun vader, maar tegenwoordig niet meer. Veertien kinderen (26%) hadden helemaal geen contact met hun biologische vader. Er bleek op dit vlak geen verschil aanwezig tussen pleegkinderen en kinderen uit een OVBJ. Ook op vlak van duur van de contacten tussen vader en kind bleek er geen verschil aanwezig tussen de groepen. Pleegkinderen hadden in 2023 of bij het einde van hun plaatsing per bezoekmoment gemiddeld 870 minuten contact met hun vader. Voor kinderen in een OVBJ was dit 912 minuten. Bij aanvang van de plaatsing zagen vaders hun kind gemiddeld 384 minuten in pleegzorg en 397 minuten in een OVBJ. Bij 30% van de kinderen mochten deze contacten doorgaan in de verblijfplaats van vader. In 37% van de gevallen mocht vader naar de verblijfplaats van het kind komen. Bij 17 kinderen (32%) gingen de bezoeken door op de pleegzorgdienst of in een bezoekruimte.

Tabel 7 Ouder-Kind contacten

	Totaal (n = 54) N(%) / mean(sd)	OVBJ (n=12) N(%) / mean(sd)	PZ (n=42) N(%) / mean(sd)	Mann-Whitney (Z) / Chi²
Is er contact met moeder?				1.237
Nee	4 (7)	1 (8)	3 (7)	
Ja	46 (86)	11 (92)	35 (83)	
Duur contacten moeder (in 2023 of bij einde plaatsing)	955 (1707)	1643 (1981)	758 (1593)	-.140**
Duur contacten moeder (vroeger)	252 (609)	99 (86)	279 (658)	-1.466
Bezoeken in verblijfplaats moeder				.050
Ja	21 (39)	5 (42)	16 (38)	
Nee	33 (61)	7 (58)	26 (62)	
Bezoeken in verblijfplaats kind				1.043
Ja	25 (46)	4 (33)	21 (50)	
Nee	29 (54)	8 (67)	21 (50)	
Bezoeken op PZ-dienst/ bezoekruimte				.801
Ja	21 (39)	6 (50)	15 (36)	
Nee	33 (61)	6 (50)	27 (64)	
Is er contact met vader?				1.593
Ja	32 (59)	9 (75)	23 (55)	
Nee	14 (26)	2 (17)	12(28)	
Vroeger wel, nu niet	8 (15)	1 (8)	7 (17)	
Duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing)	878 (1628)	912 (1359)	870 (1703)	-.436
Duur contacten vader (vroeger)	386 (857)	397 (935)	384 (852)	-.780
Bezoeken in verblijfplaats vader				.159
Ja	16 (30)	3 (25)	13 (31)	
Nee	38 (70)	9 (75)	29 (69)	
Bezoeken in verblijfplaats kind				.091
Ja	20 (37)	4 (33)	16 (38)	
Nee	34 (63)	8 (67)	26 (62)	
Bezoeken op PZ-dienst/ bezoekruimte				.300
Ja	17 (32)	3 (25)	14 (33)	
Nee	37 (68)	9 (75)	28 (67)	

*p<.05., **p<.01.

1.3 Welke zijn de redenen voor plaatsing en waarom is er voor een voorziening dan wel voor pleegzorg gekozen?

Zoals reeds eerder aangegeven, verwezen respondenten vaak naar de beslisser voor de redenen van plaatsing van een kind. Respondenten wisten slechts in 18 van de 54 gevallen waarom er specifiek gekozen werd voor een OVBJ of pleegzorg. Twee (4%) kinderen werden in een voorziening geplaatst omdat er reeds brussen in diezelfde voorziening verbleven. Zeven (13%) pleegkinderen werden in een pleeggezin geplaatst omdat er reeds brussen woonden. Voor 11 (26%) kinderen werd een pleegzorgplaatsing geofficialiseerd omdat het kind reeds verbleef in het netwerk, voor twee pleegkinderen gelden beide argumenten (officialiseren en bij brussen plaatsen) (zie tabel 8). In de andere gevallen (36) verwees de respondent naar de persoon die de keuze maakte, de verwijzer, zijnde: jeugdrechter, OCJ en/of de ouders zelf. Bij 34 (63%) kinderen was de plaatsing in een OVBJ dan wel in een pleeggezin het gevolg van een maatregel in het vonnis van de Jeugdrechtbank. Bij 18 kinderen koos de betrokken consulent van het OCJ of een andere hulpverlener voor het opstarten van bepaalde hulpverlening. Ook waren het bij één kindje binnen dit onderzoek de ouders zelf die besloten dat er bepaalde hulp vereist was.

We stellen vast dat ook jeugdrechters en consulenten meerdere keren rekening houden met inhoudelijke argumenten, namelijk een brus reeds in een specifieke vorm van hulpverlening en/of een kind dat reeds in een (netwerk)pleeggezin verblijft. Welke de onderliggende redenen zijn voor de overige beslissingen rond plaatsing konden we in dit onderzoek niet nagaan. Mogelijk spelen beschikbaarheid en/of aanbod hierin een rol.

Tabel 8 Keuze OVBJ/PZ

	JR	Brussen	Officialiseren	Ouders	OCJ/andere
JR	24	6	3	0	1
Brussen	6	0	2	0	1
Officialiseren	3	2	0	0	6
Ouders	0	0	0	1	0
OCJ/andere	1	1	6	0	10
Totaal	34	9	11	1	18

1.4 Wat is de finaliteit van de plaatsing?

Bij 25 kinderen werd het “onderzoeken van de thuissituatie om nadien een overwogen beslissing omtrent het perspectief van het kind te kunnen nemen”, specifiek door de respondent als doel benoemd. Bij 20 kinderen werd door de respondent benoemd dat er minstens eenmaal gedurende de plaatsing “werken aan een terugkeer naar huis” als doel gesteld werd. Bij kinderen in een OVBJ werd dit doel beduidend meer gesteld dan bij pleegkinderen (67% vs 29%). Bij twee kinderen in een OVBJ benoemde de respondent het “inzetten op gedeelde zorg tussen ouders en hulpverlening” als specifiek doel tijdens de plaatsing om op die manier de ouders van dichtbij te blijven betrekken bij hun kind met oog op een terugkeer naar huis.

Bij 15 kinderen werd beslist dat er een ander perspectief dan de ouders nodig zou zijn en ging men op zoek naar de meest geschikte oplossing voor het desbetreffende kind. Eén kindje werd hiervoor bijvoorbeeld doorverwezen naar een andere OVBJ, dichterbij de woonplaats van de biologische ouders. Twee kinderen werden geplaatst in een OVBJ in afwachting van een andere hulpverleningsvorm, om tijd te overbruggen.

Bij vele kinderen werd duidelijk dat hulpverlening perspectief moest bieden voor langere duur (binnen deze hulpverleningsvorm) om een veilige situatie voor het kind te kunnen garanderen. 31 respondenten die zich engageerden voor een interview benoemden dit als doel tijdens hun begeleiding.

1.5 Op welke manier wordt er met de ouders gewerkt?

1.5.1 Welke begeleiding krijgen de ouders?

Alle ouders van kinderen geplaatst binnen een OVBJ (12) werden opgevolgd door een contextbegeleider, naast begeleiding door een individuele begeleider in de voorziening. Binnen pleegzorg werden slechts 9 ouders (21%) bijkomend begeleid door een contextbegeleider, naast begeleiding door een pleegzorgbegeleider. Zoals reeds eerder gezegd, lijkt het erop dat de personele inzet (contextbegeleiders) om ouders te ondersteunen groter is ingeval van een plaatsing in een OVBJ in vergelijking met een plaatsing in een pleeggezin. Gemiddeld duurde een begeleidingsgesprek tussen hulpverlener en ouder naar schatting 71 minuten, bij het einde van de plaatsing indien het kind reeds uitgestroomd was of in maart 2023 indien het kind nog binnen hulpverlening verbleef. Er werden hieromtrent geen significante verschillen gevonden tussen beide groepen kinderen.

Bij 63% van de begeleidingen ging de hulpverlener aan huis voor gesprekken met de ouder(s) (mobiel). In 52% van de begeleidingen kwamen de ouders naar de voorziening/pleegzorgdienst voor een gesprek (ambulant). 46 begeleiders (85%) slaagden er in face-to-face gesprekken te voeren met de ouders. Daarnaast gaf 59% van de begeleiders aan ook telefonisch contact te hebben met de ouders. 30% gaf aan de ouder(s) digitaal te horen door middel van mails, sms-berichten etc. Ook omtrent deze variabelen werden er geen significante verschillen gevonden tussen de groepen kinderen.

Binnen de contacten tussen ouders en individuele-begeleiders/pleegzorgbegeleiders werden een aantal doelen onderscheiden. We maken hierbij een onderscheid tussen de begeleidingsdoelen gesteld binnen pleegzorg en de begeleidingsdoelen gesteld binnen een OVBJ.

Binnen pleegzorg werd 13 keer “ouders op de hoogte brengen en informeren omtrent hun eigen kind” genoemd als doel binnen de begeleiding van ouders (zie tabel 9). Drie begeleiders van een pleegkind gaven aan inzicht te willen hebben op de situatie thuis om beter te kunnen inschatten of de thuissituatie veilig is voor een kind. Vier begeleiders gaven aan dat ze tijdens de contacten met ouders tijd maken om emotionele ondersteuning te bieden en de ouders de kans te geven hun hart te luchten. 17 pleegzorgbegeleiders gaven aan zich bezig te houden met de contacten tussen de biologische ouder(s) en hun kind. Het gaat dan om het aanmoedigen en monitoren van deze contacten. Maar ook over praktische afspraken maken omtrent bezoeken etc. Zes begeleiders gaven aan samen met de ouders op zoek te gaan naar een geschikte doorverwijzing voor hun eigen moeilijkheden. Daarbij zetten ze zich in om de ouders te motiveren voor gepaste hulp, deze verwijzing op te starten en te blijven opvolgen. Vier begeleiders gaven aan samen met ouders te werken rond opvoedingsvaardigheden. Ze gaven daarbij aan specifieke handvaten en tools aan te rijken, modellering toe te passen etc. Tien pleegzorgbegeleiders benoemden het ondersteunen van de ouders inzake praktische zaken als doel binnen hun begeleiding.

En negen begeleiders gaven aan dat ze weinig intentie voelden bij de ouders om stappen te zetten. Ze zagen het dan ook niet mogelijk om aan concrete doelen te werken daar ze aangaven dat er weinig tot geen contact was met de biologische ouders. Binnen OVBJ werden er veel minder doelen gesteld door een individuele-begeleider (IB) besproken (zie tabel 9). 1 keer gaf een begeleider tijdens het interview aan dat de IB zich inzet voor het aanmoedigen van de contacten tussen biologische ouder(s) en kind. En meer bepaald het aanmoedigen en monitoren van deze contacten, etc. Drie begeleiders gaven aan binnen de contacten met de individuele-begeleider specifiek bezig te zijn met het aanreiken van opvoedingsvaardigheden aan de ouders. En één begeleider benoemde het ondersteunen van de ouders inzake praktische zaken als doel binnen de begeleiding van de individuele-begeleider. Pleegzorg-begeleiders blijken het informeren van ouders omtrent hun eigen kind vaker als doel te benoemen dan individuele begeleiders. Daarbij blijkt een zicht krijgen op de situatie thuis, de ouders emotioneel bijstaan en een ouder doorverwijzen naar persoonlijke hulpverlening binnen voorzieningen niet benoemd als doel voor de individuele begeleiders, terwijl pleegzorgbegeleiders dit wel als doel benoemen.

Tabel 9 Doelen binnen de contacten tussen ouders en individuele-begeleiders/ pleegzorg-begeleiders

	Totaal (n = 54)	OVBJ (n=12)	PZ (n=42)
Ouders informeren omtrent kind			
Ja	13	0	13
Nee	41	12	29
Zicht krijgen op situatie thuis			
Ja	3	0	3
Nee	51	12	39
Ouders emotioneel ondersteunen			
Ja	4	0	4
Nee	50	12	38
O-K contacten			
Ja	18	1	17
Nee	36	11	25
Ouder(s) doorverwijzen naar hulp			
Ja	6	0	6
Nee	48	12	36
Opvoedingsondersteuning			
Ja	7	3	4
Nee	47	9	38
Praktische ondersteuning			
Ja	11	1	10
Nee	43	11	32
Weinig intentie bij ouder			
Ja	9	0	9
Nee	45	12	33

Daarnaast werden er binnen de contacten tussen ouders en contextbegeleiders eveneens een aantal doelen onderscheiden (zie tabel 10). Twee contextbegeleiders gaven aan dat een belangrijk doel binnen hun begeleiding was om de ouders te leren kennen en zicht te krijgen op hun situatie. Dit zodat ze beter kunnen inschatten of een kind terug naar huis kan. Drie contextbegeleiders gaven aan dat ze het belangrijk vonden om ouders emotionele ondersteuning te bieden. Vijf contextbegeleiders benoemden dat het doorverwijzen van ouders naar geschikte eigen hulpverlening een belangrijk doel was binnen hun begeleiding. Twee contextbegeleiders gaven aan te werken rond het bijschaven van de opvoedingsvaardigheden van de ouders. Zestien contextbegeleiders vonden het belangrijk om de ouders op praktisch vlak te kunnen ondersteunen en samen met hen te zoeken naar manieren om dingen in te thuissituatie te veranderen. Slechts één contextbegeleider gaf aan dat ze weinig intentie voelden bij de ouders om stappen te zetten. Het meest benoemde doel waaraan contextbegeleiders werken tijdens contacten met ouders blijkt dus het bieden van praktische ondersteuning.

Tabel 10 Doelen binnen de contacten tussen ouders en contextbegeleiders

	Totaal (n = 54)	OVBJ (n=12)	PZ (n=42)
Zicht krijgen op situatie thuis			
Ja	2	2	0
Nee	52	10	42
Ouders emotioneel ondersteunen			
Ja	3	2	1
Nee	51	10	41
Ouder(s) doorverwijzen naar hulp			
Ja	5	3	2
Nee	49	9	40
Opvoedingsondersteuning			
Ja	2	2	0
Nee	52	10	42
Praktische ondersteuning			
Ja	16	10	6
Nee	38	2	36
Weinig intentie bij ouder			
Ja	1	0	1
Nee	53	12	41

De frequentie van de hulpverleningscontacten tussen (context)begeleiders en ouder(s) werd tevens bevraagd tijdens de interviews. Dit bij start van de plaatsing én op het moment van het interview/bij einde plaatsing. Wat meteen opvalt is dat er binnen pleegzorg een grotere verscheidenheid aan frequenties van begeleidingen gangbaar is. Waar binnen OVBJ de meeste ouders (75%) bij het begin van de plaatsing meerdere keren per week contact hebben met hun (context) begeleider, is dit binnen

pleegzorg niet zo eenduidig. Bij de pleegzorgbegeleiders was het meest gegeven antwoord omtrent frequentie van contact bij begin van de plaatsing 1 keer per maand (17%). Slechts 3 pleegzorgbegeleiders (7%) gaven aan meerdere keren per week contact te hebben met de biologische ouders bij de start van de plaatsing (zie tabel 11).

Tegen het einde van de plaatsing was “meerdere keren per week” bij ouders van kinderen in OVBJ nog steeds een veelvoorkomend antwoord (42%). Echter gaven nog meer (context)begeleiders (50%) in OVBJ aan de ouders dagelijks te spreken tegen het einde van de plaatsing/op dit moment. Binnen pleegzorg daarentegen zijn de antwoorden omtrent frequentie van contact op dit moment/bij einde plaatsing veel meer verspreid. “Nooit” en “1 keer per maand” zijn de meest voorkomende antwoorden (beide 12%) (zie tabel 11).

Tabel 11 Frequentie van de hulpverleningcontacten tussen (context)begeleiders en ouder(s)

	PZ: Bij begin plaatsing N	PZ: Op dit moment/bij einde plaatsing N	OVBJ: Bij begin plaatsing N	OVBJ: Op dit moment/bij einde plaatsing N
Nooit	2	5	1	0
Dagelijks	0	0	0	6
Meerdere keren per week	3	3	9	5
Een keer per week	5	4	1	1
1 keer per 14 dagen	4	4	1	0
Meerdere keren per maand	5	4	0	0
1 keer per maand	7	5	0	0
1 keer om de zes weken	3	3	0	0
1 keer om de twee maanden	3	4	0	0
1 keer om de drie maanden	3	4	0	0
2 keer per jaar	3	4	0	0
1 keer per jaar	4	3	0	0
Totaal	42 (100%)	42 (100%)	12 (100%)	12 (100%)

1.5.2 Hoe zit het met het contact tussen de ouders en hun kinderen?

We schreven reeds dat er een tendens bestaat om flexibeler om te gaan met bezoek in een voorziening OVBJ in vergelijking met een pleeggezin. Immers, in een OVBJ was er voor een groter percentage kinderen een combinatie van beide vormen van bezoek (afzonderlijk en samen) mogelijk (42%), in vergelijking met pleegzorg waar dit slechts voor 12% van de kinderen mogelijk bleek.

De frequentie van de ouder-kind contacten werd eveneens bevraagd tijdens de interviews. Dit bij start van de plaatsing én op het moment van het interview/bij einde plaatsing (zie tabel 12 en 13). Opnieuw valt op dat er binnen pleegzorg een grotere verscheidenheid aan frequenties gangbaar is. Zesentachtig procent (46) van de kinderen hadden contact met hun biologische moeder. Negenenvijftig procent (32) van de kinderen hadden contact met hun biologische vader. Vier kinderen (7%) hadden in het verleden wel contact met hun moeder, maar tegenwoordig niet meer. Bij de vaders was dit in 15% (8) van de gevallen zo. Vier (7%) kinderen hadden helemaal geen contact met hun biologische moeder, veertien (26%) kinderen hadden geen contact met hun biologische vader. Kinderen hadden bij het einde van hun plaatsing, per bezoekmoment gemiddeld 955 minuten contact met hun moeder, ongeveer 16 uur. Wat betreft de contacten met vader was dit gemiddeld 878 minuten, ongeveer 14,5 uur. Bij begin van de plaatsing hadden moeders gemiddeld 252 minuten contact met hun kind, ongeveer 4 uur. Bij de vaders was dit gemiddeld 386 minuten, ongeveer 6,5 uur. Binnen pleegzorg zag 33% van de moeders hun kind bij de start van de plaatsing één keer per week. 21% van de moeders zagen hun kind op dat moment 1 keer per 14 dagen. Bij het einde van de plaatsing/in maart 2023 zag 26% van de moeders hun kind 1 keer per 14 dagen. Zeventien procent van de moeders zagen hun kind op dat moment meerdere keren per week. Opvallend is dat er tegen het einde van de plaatsing ook in 26% van de gevallen geen contact was tussen moeder en kind, in tegenstelling tot 12% bij de start van de plaatsing (zie tabel 12). In geval van contact neemt de duur van de contacten dus toe bij het einde van de plaatsing. Daarnaast stellen we tevens vast dat naarmate een pleegzorgplaatsing lager duurt, het aantal moeders die geen contact of steeds minder contact hebben met hun kind toeneemt.

Bij 39% van de kinderen mochten de contacten met moeder doorgaan in de verblijfplaats van moeder, bij de vaders was dit 30%. Vaders mochten in 37% van de gevallen naar de verblijfsplaats van het kind voor een bezoek, bij de moeders was dit 46%. Bij 21 (39%) kinderen gingen de bezoeken met moeder door op de pleegzorgdienst of in een neutrale bezoekruimte. Bij de vaders was dit in 32% (17) van de gevallen zo (zie tabel 7). Deze gegevens leren ons dat ongeveer slechts één derde van de bezoeken voldoende veilig werden bevonden om deze te laten doorgaan bij moeder of vader. In ongeveer twee derde van de situaties werd een situatie gecreëerd waar een of andere vorm van toezicht mogelijk was.

Binnen OVBJ zag 42% van de moeders hun kind dagelijks bij de start van de plaatsing. Binnen de groep pleegkinderen was er daarentegen maar 1 kindje dat zijn/haar biologische moeder dagelijks kon zien. Daarnaast kon 33% van de moeders met een kind geplaatst binnen OVBJ haar kind meerdere keren per week zien bij de start van de plaatsing. Bij het einde van de plaatsing/in maart 2023 kon nog steeds 33% van de moeders haar kind dagelijks zien binnen een OVBJ. Vijfentwintig procent van de moeders zag haar kind op dat moment nog één keer per week. Binnen OVBJ was er maar 1 kindje dat geen contact had met zijn/haar moeder, zowel bij de start van de plaatsing als bij het einde van de plaatsing/in maart 2023.

Tabel 12 Frequentie van de contacten tussen moeder en kind

	PZ: Contact (start) N (%)	PZ: Contact (einde/nu) N (%)	OVBJ: Contact (start) N (%)	OVBJ: Contact (einde/nu) N (%)
Nooit	5	11	1	1
Dagelijks	1	0	5	4
Meerdere keren per week	7	7	4	2
Een keer per week	14	5	1	3
1 keer per 14 dagen	9	11	0	1
Meerdere keren per maand	1	2	0	0
1 keer per maand	4	5	1	1
1 keer per jaar	1	1	0	0
Totaal	41 (100%)	42 (100%)	12 (100%)	12 (100%)

Binnen pleegzorg zag 31% van de vaders hun kind nooit bij de start van de plaatsing. Bij het einde van de plaatsing/in 2023 was dit zelfs 50%. Eenentwintig procent van de vaders zag hun kind bij de start van de plaatsing meerdere keren per week. Bij het einde van de plaatsing was dit eveneens 21%. Zeventien procent van de vaders zag hun kind bij de start van de plaatsing 1 keer per 14 dagen. Bij het einde van de plaatsing/in 2023 was dit opnieuw 17%. Binnen OVBJ zag 42% van de vaders zijn kind meerdere keren per week bij de start van de plaatsing. Vijfentwintig procent van de vaders zag zijn kind dagelijks bij de start van de plaatsing. Bij het begin van de plaatsing waren er twee vaders die nooit contact hadden met hun kind. Bij het einde van de plaatsing/in 2023 waren dit er drie. Opnieuw kunnen we hier vaststellen dat naarmate de plaatsing langer duurt (pleegzorgplaatsing en plaatsing in OVBJ) vaders afhaken en hun kind niet meer bezoeken. Dit fenomeen lijkt meer uitgesproken bij pleegzorgplaatsingen, alhoewel het kleine aantal plaatsingen in een OVBJ hier kunnen zorgen voor een vertekend beeld.

Tabel 13 Frequentie van de contacten tussen vader en kind

	PZ: Contact (start) N (%)	PZ: Contact (einde/nu) N (%)	OVBJ: Contact (start) N (%)	OVBJ: Contact (einde/nu) N (%)
Nooit	13	21	2	3
Dagelijks	2	0	3	2
Meerdere keren per week	9	9	5	2
Een keer per week	6	0	1	2
1 keer per 14 dagen	7	7	0	2
Meerdere keren per maand	2	0	0	0
1 keer per maand	2	2	1	0
1 keer om de twee maanden	0	1	0	0
1 keer om de drie maanden	0	1	0	0
2 keer per jaar	0	0	0	1
1 keer per jaar	1	1	0	0
Totaal	42 (100%)	42 (100%)	12 (100%)	12 (100%)

Ook binnen de contacten tussen ouders en kind werden een aantal doelen onderscheiden (zie tabel 14). Het meest gestelde doel tijdens deze contacten was het onderhouden van de band tussen ouder en kind en proberen deze band te versterken. In OVBJ was het versterken van de opvoedingsvaardigheden eveneens een vaak gesteld doel tijdens de contacten. Daarbij werd het doel door de respondenten vaker benoemd in de contacten tussen kind en biologische moeder dan in de contacten tussen kind en biologische vader. Binnen pleegzorg werd er bij negen moeders en vaders (21%) ingezet op het verbeteren van opvoedingsvaardigheden tijdens de ouder-kind contacten. Enkele kinderen hadden een andere moedertaal dan het Nederlands, waardoor er tijdens de bezoekmomenten ingezet werd op het kind in aanraking laten komen met de moedertaal.

Tabel 14 Gestelde doelen binnen ouder-kind contact

	PZ: Contact met moeder N (%)	PZ: Contact met vader N (%)	OVBJ: Contact met moeder N (%)	OVBJ: Contact met vader N (%)
Ouder-kind band onderhouden en versterken	39 (92%)	31 (74%)	7 (58%)	9 (75%)
Kin in aanraking laten komen met moedertaal (niet Nederlands)	1 (2%)	1 (2%)	1 (8%)	1 (8%)
Opvoedingsvaardigheden aanleren	9 (21%)	9 (21%)	7 (58%)	5 (42%)
Totaal	42 (100%)	42 (100%)	12 (100%)	12 (100%)

1.6 Factoren geassocieerd met hereniging

We gingen door middel van cox-regressieanalyse na welke variabelen significant geassocieerd zijn met een kortere plaatsingsduur en dus een snellere hereniging met de ouders. De duur van de plaatsing tot aan het beëindigen van de plaatsing was daarbij de afhankelijke variabele. In de eerste stap zijn de covariaten een voor een in het model ingevoerd (waarbij gecontroleerd werd voor het type verblijf). De significante covariaten zijn vervolgens in één cox regressieanalyse ingevoerd.

De variabelen die werden ingevoerd zijn: geslacht, startleeftijd, eerste contact hvl, D100, D200, D300, D400, D500, D600, D700, D800, afzonderlijke momenten, gezamenlijke momenten, combinatie van afzonderlijke en gezamenlijke momenten, contact met moeder, duur contacten moeder (in 2023 of bij einde plaatsing), duur contacten moeder (vroeger), contact met vader, duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing), duur contacten vader (vroeger), D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8, D9 en D10.

1.6.1 Eerste model (Uitgestroomd + Duurtraject-R)

Om de plaatsingsduur te berekenen kregen alle kinderen die tijdens de gegevensverzameling van dit onderzoek nog steeds geplaatst waren, als einddatum 1 april 2023. Dit was de laatste dag van onze gegevensverzameling-periode.

We gingen na welke variabelen significant geassocieerd zijn met een kortere plaatsingsduur en dus een snellere uitstroom uit de hulpverleningsvorm (OVBJ of pleegzorg) door ze een voor een in het model in te voeren. Deze uitstroom impliceert echter niet dat het kind herenigd wordt met de ouders. Het betreft een uitstroom uit de hulpverleningsvorm waarin het kind geplaatst was.

De volgende factoren blijken geassocieerd met een uitstroom uit de hulpverleningsvorm. Indien het kind geplaatst werd als gevolg van ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders, is de kans op een uitstroom lager. Hoe langer het contact tussen moeder en kind bij start van de plaatsing, hoe groter de kans op uitstromen. Indien men het doel stelt perspectief te bieden voor langere duur, is de kans op uitstromen kleiner. Indien de hulpverlener zich inzet om de moeder en/of de vader te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie, is de kans op een uitstroom groter.

- D100: ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders (-2 Log = 116.315; Wald = 4.569; p = .033)
- Duur contacten moeder, bij de start van plaatsing (-2 Log = 117.162; Wald = 5.365; p = .021)
- Doel 6: perspectief bieden voor langere duur (-2 Log = 102.016; Wald = 10.839; p < .001)
- Perspectiefbepaling: binnen de hulpverleningsrelatie met moeder als doel stellen haar te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie. Zodat men beter kan inschatten of een kind terug naar huis kan (-2 Log = 110.462; Wald = 14.409; p < .001)
- Perspectiefbepaling_A: binnen de hulpverleningsrelatie met vader als doel stellen haar te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie. Zodat men beter kan inschatten of een kind terug naar huis kan (-2 Log = 116.346; Wald = 5.811; p = .016)

De overige factoren blijken niet geassocieerd met een snellere uitstroom (zie tabel 15).

Tabel 15 Univariate Cox-regressie duurtraject_R en uitgestroomd (0/1)

	-2 Log	Wald	df	P	Exp(B)
Geslacht	120.867***	.006	1	.937	.961
Startleeftijd	120.810***	.063	1	.802	1
Eerste contact hvl	119.649***	1.272	1	.259	2.181
D100 (opvoedingskwaliteiten)	116.315***	4.569*	1	.033	.349
D200 (problemen in de O-K relatie)	118.730***	.506	1	.155	.487
D300 (verwaarlozing, mishandeling)	120.038***	.786	1	.375	.622
D400 (instabiele opvoedingssituatie)	120.853***	.020	1	.887	1.074
D500 (problemen van de ouder)	118.612***	2.621	1	.105	.306
D600 (problemen ander gezinlid)	119.879***	.000	1	.985	.000
D700 (problemen in sociaal netwerk)	118.776***	2.367	1	.124	.434
D800 (problemen in omstandigheden)	120.803***	.072	1	.789	.858
Afzonderlijke momenten	119.166***	1.737	1	.187	2.030
Gezamenlijke momenten	119.063***	2.099	1	.147	2.768
Combinatie van afzonderlijke en gezamenlijke bezoekmomenten	120.641***	.227	1	.634	.762
Contact met moeder? (geen = ref)	118.564***	.271	2	.873	
Ja		.271	1	.603	1.710
Vroeger wel, nu niet meer		.000	1	.987	.000
Duur contacten moeder (in 2023 of bij einde plaatsing)	120.092***	.853	1	.356	1.000
Duur contacten moeder (vroeger)	117.162***	5.365*	1	.021	1.001
Contact met vader? (geen = ref)	119.312***	1.311	2	.519	
Ja		.406	1	.524	.664
Vroeger wel, nu niet meer		1.266	1	.261	.282
Duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing)	119.309***	1.777	1	.182	1.000
Duur contacten vader (vroeger)	120.254***	.699	1	.403	1.000

Doel 1	117.674***	3.486	1	.062	.393
Doel 2	120.449***	.421	1	.517	1.455
Doel 3	120.471***	.418	1	.518	1.384
Doel 4	119.128***	1.762	1	.184	1.928
Doel 5	134.577***	.000	1	1.000	1.000
Doel 6	102.016***	10.839***	1	<.001	.029
Doel 7	119.462***	1.716	1	.190	2.936
Doel 8	119.879***	.000	1	.985	.000
Doel 9	120.626***	.215	1	.643	.616
Doel 10	118.674***	3.029	1	.082	8.694
Begeleider	119.792***	1.054	1	.305	.513
Informereren	113.747***	.002	1	.965	.000
Perspectiefbepaling	110.462***	14.409***	1	<.001	20.399
Emotioneel	120.634***	.284	1	.600	1.755
OuderKind	118.709***	1.774	1	.183	.351
Doorverwijzen	118.302***	.001	1	.977	.000
Opvoedingsondersteuning	120.717***	.160	1	.689	1.256
Moeilijk	120.468***	.347	1	.556	.533
Contextbegeleider	120.857***	.016	1	.898	1.111
Perspectiefbepaling_A	116.346***	5.811	1	.016	9.888
Emotioneel_A	120.873***	.000	1	.999	.999
Doorverwijzen_A	120.622***	.238	1	.625	.720
Opvoedingsondersteuning_A	120.580***	.255	1	.614	.586
Praktische ondersteuning_A	120.318***	.533	1	.465	.503
Moeilijk	120.468***	.347	1	.556	.533

*p<.05, ***p<.001.

Wanneer de 5 significante covariaten vervolgens in één cox regressiemodel ingevoerd worden, samen met de variabele “Verblijfplaats” (PZ/OVBJ), bekomen we volgend model (zie tabel 16). Twee variabelen, nl. “doel 6” en “perspectiefbepaling_A” zijn geassocieerd met een uitstroom uit de hulpverleningsvorm. Dus, indien men het bieden van een langdurig perspectief als doel formuleert gedurende de plaatsing heeft een jong kind een kleinere kans om uit te stromen. Wanneer er als doel gesteld wordt de vader beter te leren kennen met het oog op een hereniging heeft een jong kind een grotere kans om uit te stromen. De verblijfplaats van het kind (pleegzorg of OVBJ) is niet geassocieerd met een snellere uitstroom uit de hulpverleningsvorm.

Tabel 16 Multivariate cox-regressie model duurtraject_R en uitgestroomd (0/1)

	-2 Log	Wald	df	P	Exp(B)
	92.010***				
D100 (opvoedingskwaliteiten)		1.466	1	.226	.517
Duur contacten moeder (vroeger)		.882	1	.348	1.001
Doel 6 (Langdurig perspectief bieden)		7.000*	1	.008	.049
Perspectiefbepaling		1.266	1	.261	3.220
Perspectiefbepaling_A		5.934	1	.015	11.389
Verblijfplaats		.434	1	.510	.665

*p<.05.

1.6.2 Tweede model (UitgestroomdR + Duurtraject-R)

In een tweede statistische model is de plaatsingsduur eveneens de afhankelijke variabele. Uitstroom werd nu gedefinieerd als een hereniging met de ouders. Van de 18 uitgestroomde kinderen (33%) gingen er namelijk slechts 12 effectief terug naar huis. De overige kinderen (6) stroomden uit naar een andere residentiële plaatsing. Alle kinderen die tijdens de gegevensverzameling van dit onderzoek nog geplaatst waren, kregen als einddatum 1 april 2023. Dit was namelijk de laatste dag van onze gegevensverzameling-periode.

We gingen na welke variabelen significant geassocieerd zijn met een kortere plaatsingsduur en dus een snellere hereniging.

De volgende factoren blijken geassocieerd met een hereniging met de biologische ouders. Indien het kind geplaatst werd als gevolg van ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders en/of als gevolg van problemen van de ouder, is de kans op een hereniging kleiner. Hoe langer het contact tussen moeder en kind bij start van de plaatsing en hoe langer het contact tussen vader en kind bij einde plaatsing, hoe groter de kans op hereniging. Indien men als doel stelt te werken aan een terugkeer naar huis, is de kans op een hereniging met de ouders groter. Wanneer men het doel stelt perspectief te bieden voor langere duur, is de kans op hereniging kleiner. Als de hulpverlener zich inzet om de ouders te leren kennen en een beter zich te krijgen op de situatie, is de kans op een hereniging met de ouders groter.

- D100: ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders (-2 Log = 83.883; Wald = 5.838; p = .016)
- D500: problemen van de ouder (-2 Log = 81.446; Wald = 6.947; p <.008)
- Duur contacten moeder, bij de start van plaatsing (-2 Log = 86.266; Wald = 4.812; p = .028)
- Duur contacten vader, in 2023 of bij einde plaatsing (-2 Log = 85.971; Wald = 4.664; p = .031)
- Doel 2: werken aan een terugkeer naar huis (-2 Log = 83.318; Wald = 5.718; p = .017)

- Doel 6: perspectief bieden voor langere duur (-2 Log = 72.261; Wald = 10.032; p = .002)
- Perspectiefbepaling: binnen de hulpverleningsrelatie met moeder als doel stellen haar te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie. Zodat men beter kan inschatten of een kind terug naar huis kan (-2 Log = 80.375; Wald = 12.310; p < .001)
- Perspectiefbepaling_A: binnen de hulpverleningsrelatie met vader als doel stellen haar te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie. Zodat men beter kan inschatten of een kind terug naar huis kan (-2 Log = 86.702; Wald = 4.188; p = .041)

De overige factoren blijken niet geassocieerd met een snellere uitstroom (zie tabel 17).

Tabel 17 Univariate Cox-regressie duurtraject_R en UitgestroomdR

	-2 Log	Wald	df	P	Exp(B)
Geslacht	89.501	.192	1	.662	1.303
Startleeftijd	91.694	1.755	1	.185	1.002
Eerste contact hvl	91.694	.235	1	.628	1.424
D100 (opvoedingskwaliteiten)	83.883**	5.838*	1	.016	.233
D200 (problemen in de O-K relatie)	85.678*	3.442	1	.064	.289
D300 (verwaarlozing, mishandeling)	87.695	1.646	1	.199	.365
D400 (instabiele opvoedingssituatie)	89.188	.473	1	.492	1.584
D500 (problemen van de ouder)	81.446***	6.947**	1	<.008	.044
D600 (problemen ander gezinslid)	88.826	.000	1	.990	.000
D700 (problemen in sociaal netwerk)	87.752	2.187	1	.139	.400
D800 (problemen in omstandigheden)	89.515	.169	1	.681	1.378
Afzonderlijke momenten	85.535*	3.832*	1	.050	3.706
Gezamenlijke momenten	89.303	.431	1	.512	1.709
Combinatie van afzonderlijke en gezamenlijke bezoekmomenten	89.188	.465	1	.496	.568
Contact met moeder? (geen = ref)	87.897	.010	2	.995	
Ja		.009	1	.922	1.108
Vroeger wel, nu niet meer		.000	1	.985	.000
Duur contacten moeder (in 2023 of bij einde plaatsing)	87.889	2.122	1	.145	1

Duur contacten moeder (vroeger)	86.266*	4.812*	1	.028	1.001
Contact met vader? (geen = ref)	88.273	1.405	2	.495	
Ja		.897	1	.344	.519
Vroeger wel, nu niet meer		1.020	1	.313	.321
Duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing)	85.971*	4.664*	1	.031	1
Duur contacten vader (vroeger)	87.974	2.065	1	.151	1
Doel 1	86.654*	3.354	1	.067	.339
Doel 2	83.318*	5.718*	1	.017	5.423
Doel 3	89.683	.012	1	.913	.930
Doel 4	88.312	1.356	1	.244	2.008
Doel 5	89.695	/	/	/	/
Doel 6	72.261***	10.032**	1	.002	.033
Doel 7	89.004	.000	1	.986	.000
Doel 8	88.826	.000	1	.990	.000
Doel 9	88.122	.000	1	.988	.000
Doel 10	91.694***	.000	1	1	1
Begeleider	87.654*	1.714	1	.190	.220
Informereren	82.951	.002	1	.960	.000
Perspectiefbepaling	80.375***	12.310***	1	<.001	16.827
Emotioneel	89.533	.182	1	.670	1.577
OuderKind	85.463	2.765	1	.096	.171
Doorverwijzen	86.932	.001	1	.982	.000
Opvoedingsondersteuning	87.910	1.956	1	.162	2.580
Moeilijk	89.341	.306	1	.580	.554
Contextbegeleider	89.668	.027	1	.869	1.144
Perspectiefbepaling_A	86.702***	4.188*	1	.041	14.848
Emotioneel_A	88.861	.951	1	.329	2.296
Doorverwijzen_A	89.221	.409	1	.522	.494
Opvoedingsondersteuning_A	88.551	.000	1	.988	.000
Praktische ondersteuning_A	89.692	.003	1	.959	.952
Moeilijk	89.341	.306	1	.580	.554

*p<.05, **p<.01, ***p<.001.

Wanneer de 8 significante covariaten vervolgens in één cox regressieanalyse ingevoerd worden, samen met de variabele “Verblijfplaats” (PZ/OVBJ), bekomen we volgend model (zie tabel 18). Enkel “doel 6” en “D500” blijken geassocieerd met een terugkeer naar huis. Indien men het bieden van een langdurig perspectief als doel stelt tijdens de begeleidingsperiode, heeft een jong kind minder kans om herenigd te worden met zijn/haar ouders. Indien een kind uit huis geplaatst werd als gevolg van ouderlijke problemen, heeft hij/zij eveneens minder kans om herenigd te worden met zijn/haar ouders. Of het kind in pleegzorg of in een OVBJ verblijft blijkt wederom geen voorspeller voor een snellere uitstroom uit de hulpverleningsvorm waarin het kind verblijft.

Tabel 18 Multivariate cox-regressie duurtraject_R en UitgestroomdR

	-2 Log	Wald	df	P	Exp(B)
	54.520***				
D100 (opvoedingskaliteiten)		.010	1	.919	1.108
D500 (problemen van de ouder)		6.408*	1	.011	.015
Duur contacten moeder (vroeger)		1.502	1	.220	1.001
Duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing)		3.514	1	.061	1.001
Doel 2 (werken aan een terugkeer naar huis)		.001	1	.976	.960
Doel 6 (langdurig perspectief bieden)		4.676*	1	.031	.015
Perspectiefbepaling		.000	1	.985	1.021
Perspectiefbepaling_A		.563	1	.453	2.830
Verblijfplaats		2.441	1	.118	6.326

*p<.05, ***p<.001.

1.6.3 Derde model (UitgestroomdR + Duurtraject-RR)

In een derde statistisch model gingen wederom na welke variabelen significant geassocieerd zijn met een kortere plaatsingsduur en dus een snellere hereniging door ze een voor een in het model in te voeren.

Uitstroom werd als volgt gedefinieerd: van de 18 uitgestroomde kinderen (33%) gingen er 12 effectief terug naar huis. Eén kindje verhuisde van het ene OVBJ naar het andere om de afstand tot de woonplaats van de biologische ouders te verkleinen. Eén kindje werd vanuit een OVBJ aangemeld voor een crisisplaatsing. Eén kindje verbleef slechts beperkte tijd in een OVBJ, ter overbrugging tot het naar een CIG kon. Eén kindje verbleef in een pleeggezin, maar kon daar niet voor langere tijd blijven, dus werd tijdelijk opgevangen in een OVBJ in afwachting van een plek binnen perspectief biedende pleegzorg. En twee kindjes verhuisden van een voorziening naar een pleeggezin.

Op basis van deze gegevens werden er enkele aanpassingen aan de einddatums gemaakt. Vier kindjes kregen de einddatum 1 april 2023 omdat men kan verwachten dat ze vandaag de dag nog steeds geplaatst zijn. Van het kindje dat werd aangemeld voor een crisisplaatsing werd de uitstroombdatum met 2 weken verlengd, daar dit de gebruikelijke termijn voor een crisisplaatsing is. Van het kindje dat in een OVBJ verbleef in afwachting tot hulp van een CIG, werd de uitstroombdatum met 1 jaar verlengd en gebruikt als einddatum binnen deze analyses. Alle kinderen die tijdens de gegevensverzameling van dit onderzoek nog geplaatst waren kregen opnieuw als einddatum 1 april 2023.

De volgende factoren blijken geassocieerd met een hereniging met de biologische ouders. Indien het kind geplaatst werd als gevolg van ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders en/of als gevolg van problemen van de ouder, is de kans op een hereniging lager. Hoe langer het contact tussen moeder en kind bij start van de plaatsing en hoe langer het contact tussen vader en kind bij einde plaatsing, hoe groter de kans op hereniging. Indien men als doel stelt te werken aan een terugkeer naar huis, is de kans op een hereniging met de ouders groter. Wanneer men het doel stelt perspectief te bieden voor langere duur, is de kans op hereniging kleiner. Als de hulpverlener zich inzet om de ouders te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie, is de kans op een hereniging met de ouders groter.

- D100: ontoereikende opvoedingskwaliteiten van de ouders (-2 Log = 85.159; Wald = 5.560; p = .018)
- D500: problemen van de ouder (-2 Log = 81.735; Wald = 7.592; p = .006)
- Duur contacten moeder, bij de start van plaatsing (-2 Log = 87.222; Wald = 4.874; p = .027)
- Duur contacten vader, in 2023 of bij einde plaatsing (-2 Log = 86.658; Wald = 5.088; p = .024)
- Doel 2: werken aan een terugkeer naar huis (-2 Log = 83.548; Wald = 6.248; p = .012)
- Doel 6: perspectief bieden voor langere duur (-2 Log = 73.280; Wald = 10.021; p = .002)
- Perspectiefbepaling: binnen de hulpverleningsrelatie met moeder als doel stellen haar te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie. Zodat men beter kan inschatten of een kind terug naar huis kan (-2 Log = 81.411; Wald = 12.270; p < .001)
- Perspectiefbepaling_A: binnen de hulpverleningsrelatie met vader als doel stellen haar te leren kennen en een beter zicht te krijgen op de situatie. Zodat men beter kan inschatten of een kind terug naar huis kan (-2 Log = 87.480; Wald = 4.581; p = .032)

De overige factoren blijken niet geassocieerd met een snellere uitstroom (zie tabel 19).

Tabel 19 Univariate Cox-regressie duurtraject_RR en UitgestroomdR

	-2 Log	Wald	df	P	Exp(B)
Geslacht	90.399	.291	1	.590	1.391
Startleeftijd	88.435	2.188	1	.139	1.002
Eerste contact hvl	90.468	.234	1	.628	1.424
D100 (opvoedingskwaliteiten)	85.159*	5.560*	1	.018	.240
D200 (problemen in de O-K relatie)	86.754	3.382	1	.066	.291
D300 (verwaarlozing, mishandeling)	88.775	1.585	1	.208	.373
D400 (instabiele opvoedingssituatie)	90.054	.592	1	.442	1.671
D500 (problemen van de ouder)	81.735***	7.592**	1	.006	.038
D600 (problemen ander gezinslid)	89.826	.000	1	.989	.000
D700 (problemen in sociaal netwerk)	88.606	2.360	1	.125	.385
D800 (problemen in omstandigheden)	90.548	.138	1	.710	1.337
Afzonderlijke momenten	86.246	4.084*	1	.043	3.943
Gezamenlijke momenten	90.582	.118	1	.731	1.310
Combinatie van afzonderlijke en gezamenlijke bezoekmomenten	90.408	.266	1	.606	.656
Contact met moeder? (geen = ref)	88.905	.002	2	.999	
Ja		.002	1	.966	1.045
Vroeger wel, nu niet meer		.000	1	.985	.000
Duur contacten moeder (in 2023 of bij einde plaatsing)	88.536*	2.582	1	.108	1
Duur contacten moeder (vroeger)	87.222*	4.874*	1	.027	1.001
Contact met vader? (geen = ref)	89.274	1.418	2	.492	
Ja		.942	1	.332	.508
Vroeger wel, nu niet meer		.988	1	.320	.327
Duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing)	86.658	5.088*	1	.024	1

Duur contacten vader (vroeger)	88.782	2.319	1	.128	1
Doel 1	88.073	2.859	1	.091	.365
Doel 2	83.548**	6.248*	1	.012	5.719
Doel 3	90.694	.001	1	.981	.984
Doel 4	89.092	1.570	1	.210	2.132
Doel 5	90.694	/	/	/	/
Doel 6	73.280***	10.021**	1	.002	.034
Doel 7	92.217	.000	1	.985	.000
Doel 8	98.826	.000	1	.989	.000
Doel 9	89.266	.000	1	.988	.000
Doel 10	92.217***	.000	1	1	1
Begeleider	88.938	1.485	1	.223	.244
Informereren	83.955	.003	1	.960	.000
Relatie	81.411***	12.270***	1	<.001	16.671
Emotioneel	90.532	.182	1	.670	1.577
OuderKind	86.205	2.885	1	.089	.166
Doorverwijzen	87.932	.001	1	.982	.000
Opvoedingsondersteuning	88.529	2.411	1	.120	2.807
Moeilijk	90.340	.306	1	.580	.554
Contextbegeleider	90.667	.027	1	.868	1.145
Relatie_A	87.480***	4.581*	1	.032	16.832
Emotioneel_A	89.641	1.231	1	.267	2.548
Doorverwijzen_A	90.202	.424	1	.515	.487
Opvoedingsondersteuning_A	89.004	.000	1	.985	.000
Praktische ondersteuning_A	90.690	.004	1	.949	.940
Moeilijk	90.340	.306	1	.580	.554

*p<.05, **p<.01, ***p<.001.

Wanneer de 8 significante covariaten vervolgens in één cox regressieanalyse ingevoerd worden, samen met de variabele “Verblijfplaats” (PZ/OVBJ), bekomen we volgend model (zie tabel 20). Enkel “doel 6” en “D500” blijken geassocieerd met een terugkeer naar huis. Indien men “het bieden van een langdurig perspectief als doel” stelt tijdens de begeleidingsperiode, heeft een jong kind minder kans om herenigd te worden met zijn/haar ouders. Indien een kind uit huis geplaatst werd als gevolg van ouderlijke problemen, heeft hij/zij minder kans om herenigd te worden met zijn/haar ouders. Of het kind in pleegzorg of in een OVBJ verblijft blijkt wederom geen voorspeller voor een snellere uitstroom uit de hulpverleningsvorm waarin het kind verblijft.

Tabel 20 Multivariate cox-regressie duurtraject_RR en UitgestroomdR

	-2 Log	Wald	df	P	Exp(B)
	54.665***				
D100 (opvoedingskaliteiten)		.016	1	.899	1.135
D500 (problemen van de ouder)		6.639*	1	.010	.014
Duur contacten moeder (vroeger)		1.625	1	.202	1.001
Duur contacten vader (in 2023 of bij einde plaatsing)		3.466	1	.063	1.001
Doel 2 (werken aan een terugkeer naar huis)		.002	1	.964	1.062
Doel 6 (langdurig perspectief bieden)		4.485*	1	.034	.015
Perspectiefbepaling		.000	1	.992	1.011
Perspectiefbepaling_A		.563	1	.453	2.829
Verblijfplaats		2.685	1	.101	6.862

*p<.05, ***p<.001.

2 Discussie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te verschaffen waarom kinderen geplaatst in een OVBJ, een korter traject hebben in vergelijking met kinderen geplaatst in pleegzorg. Om dit te onderzoeken werd nagegaan welke factoren geassocieerd zijn met uitstroom (een hereniging met de ouders), welke de redenen voor plaatsing zijn en waarom er voor een voorziening Jeugdhulp Opgroeien dan wel voor pleegzorg gekozen is. Er werd eveneens gepeild naar wat de finaliteit van de plaatsing is. Ook wilden we een zicht krijgen op de manier waarop er tijdens de plaatsing met de ouder(s) gewerkt wordt. Hiervoor werden 54 dossiers geanalyseerd van jonge kinderen (0-2 jaar op het moment van plaatsing). Twaalf kinderen verbleven in een OVBJ en 42 kinderen in pleegzorg. Van de pleegkinderen verbleven 26 kinderen in een netwerkpleeggezin en 16 kinderen in een bestandspleeggezin. De benodigde informatie werd verkregen via een interview met een professional die het kind goed kende. Deze werd ons aangedragen door de voorziening.

Uit het huidig onderzoek blijken een aantal interessante verschillen tussen de groep kinderen binnen pleegzorg en de groep kinderen binnen een OVBJ wat betreft uitstroom. Zevenenzestig procent van de jonge kinderen waren na 3 jaar nog steeds uit huis geplaatst. Dit is enigszins vergelijkbaar met de onderzoeksresultaten van De Wispelaere et al. (2021), daar bedroeg het aantal lange hulpepisodes ongeveer de helft. Alle kinderen die uitstroomden uit pleegzorg keerden daarbij wel effectief terug naar huis, naar minstens 1 biologische ouder. Voor de kinderen binnen OVBJ's was dit slechts 40%, de overige 60% werden elders geplaatst. Het uitstromen uit een plaatsing indiceert bijgevolg niet automatisch een terugkeer naar de biologische ouders of een hereniging. De snelheid van hereniging bleek niet significant

te verschillen tussen beide hulpverleningsvormen (OVBJ of pleegzorg). Belangrijker waren de doelen die men formuleerde gedurende de plaatsing en de problemen van de ouders die aanleiding gaven tot de plaatsing.

Bij 94% van de kinderen lagen problemen van de ouder mee aan de basis voor de uithuisplaatsing. Een kind dat uit huis geplaatst werd als gevolg van ouderlijke problemen, heeft een aanzienlijk kleinere kans om herenigd te worden met zijn/haar ouders. Binnen pleegzorg was er bij elk kind sprake van plaatsing als gevolg van ouderlijke problemen. Bij de kinderen die verbleven in een OVBJ was er echter bij 1 op 4 geen sprake van problemen van de ouder. Blanz & Schmidt (2000) wezen al eerder op het feit dat een ernstige pathologie of middelenmisbruik bij de ouder(s) kenmerken zijn die een plaatsing bemoeilijken. Ouderlijke problemen zijn vaak voorspellers van een niet-hereniging (Kimberlin et al., 2009; Malm & Zielewski, 2009).

Bij 1/3 van de plaatsingen is er sprake van mishandeling en/of verwaarlozing als belangrijkste reden voor plaatsing. Dit is opvallend, aangezien je zou denken dat het in veiligheid brengen van een jong kind één van de meest voorkomende redenen zou zijn om over te gaan tot uithuisplaatsing. We kunnen ons dan ook vragen stellen bij de conceptualisering van de begrippen mishandeling en verwaarlozing door onze respondenten. Wanneer spreken ze precies over mishandeling of verwaarlozing? Belangrijk is wel te vermelden dat de respondenten niet de beslissers zijn en dat de conceptualisering van de respondenten niet noodzakelijk dezelfde is als deze van de beslissers. De vraag kan immers worden gesteld of plaatsingsredenen zoals “ontoereikende kwaliteiten opvoeding”, “instabiele opvoedingssituatie” en “problemen van de ouder” ook niet zouden kunnen worden geconceptualiseerd als mishandeling/verwaarlozing of alvast een zeer groot risico van mishandeling inhouden. Wellicht is er een grote overlap tussen deze problematieken in de praktijk.

Slechts in 18 van de 54 gevallen wisten respondenten waarom er specifiek gekozen werd voor een OVBJ of pleegzorg. Negen keer betrof het een officialiseren van de plaatsing van een kind dat reeds in een (netwerk)pleeggezin verbleef. Zeven keer werd er gekozen voor een specifieke hulpverleningsvorm omdat een kind er reeds verbleef. En bij twee kinderen was er sprake van zowel het officialiseren van de plaatsing als het samenhouden van brussen. Drie vijfde van de kinderen binnen deze studie werden geplaatst als gevolg van een maatregel in het vonnis van een Jeugdrechtbank. In 33% van de gevallen was een consultant van het OCJ de beslisser. Blijkt dus dat jeugdrechters en/of consultants een belangrijke schakel zijn in het kiezen voor plaatsing in een OVBJ of pleegzorg. We konden echter geen zicht krijgen op welke criteria deze beslissers hanteren om een bepaalde beslissing te nemen aangezien deze niet bevraagd werden. Mogelijk speelt het beschikbare aanbod in een bepaalde regio op een bepaald moment een rol.

Hetzelfde geldt voor de registratie van de modules. Deze konden slechts beperkt gebruikt worden om de finaliteit van hulpverlening af te leiden. Modules worden gedefinieerd als een functie van hulp en worden uitgedrukt in gemiddelde frequentie, duur en intensiteit, de zogenoemde FID-parameters. Modules zijn tevens gekoppeld aan erkenning en financiering (Decreet Betreffende de Integrale Jeugdhulp, 2013; Vanhee, 2015). De inhoud van een bepaalde module ligt echter niet volledig vast. Dit maakt het mogelijk om op maat van het jonge kind en zijn/haar gezin te werken en binnen eenzelfde module verschillende doelen te stellen. Hierdoor was het voor de onderzoeker niet mogelijk om een eenduidig zicht te krijgen op de finaliteit van de geboden hulp aan de hand van de ingezette modules.

Bij slechts 37% van de kinderen werd het werken aan een terugkeer naar huis effectief als doel gesteld. Voor de groep kinderen die verblijft binnen een OVBJ werd dit doel bij 67% van de kinderen minstens

1x gedurende de plaatsing gesteld. Voor pleegkinderen werd het slechts bij 29% van de kinderen geformuleerd. In geval van pleegzorgplaatsingen lag de nadruk meer op het uitwerken van een langdurig perspectief samen met een veilige situatie en rust. Evenals hierboven kan de vraag gesteld worden naar de criteria die gebruikt worden om een specifiek doel te stellen. Welke informatie wordt meegenomen om de doelen te bepalen, welke informatie wordt niet meegenomen en wie bepaalt deze doelen? Deze vraag geldt in het bijzonder voor de beslissing van een langdurige plaatsing in pleegzorg. Langdurige pleegzorg is slechts geïndiceerd wanneer ofwel (1) alle middelen uitgeput zijn om een hereniging mogelijk te maken als deel van perspectiefzoekende pleegzorg, ofwel (2) het duidelijk is dat de noodzakelijke veranderingen (in termen van ontwikkelingsbevorderend opvoedgedrag en verbetering van de thuissituatie) voor een hereniging zo ver weg liggen en de begeleidingsnood van ouders zo groot is dat dit niet gerealiseerd kan worden in een voor het kind (in functie van de ontwikkelingsleeftijd) aanvaardbare termijn (Vanderfaillie et al., 2012). We kunnen ons dan ook de vraag stellen of steeds aan bovenstaande criteria werd voldaan en of er voor alle kinderen waarbij de nadruk meer lag op het uitwerken van een langdurig perspectief samen met een veilige situatie en rust, alles gedaan werd om een hereniging te realiseren.

Er werd gevonden dat alle ouders begeleid werden. Alle ouders van kinderen die verbleven binnen een OVBJ werden bijgestaan door een contextbegeleider. Dit is een persoon die specifiek bezig is met het begeleiden van de ouders met het oog op het verbeteren van de opvoedingssituatie.

Bij pleegzorg werd slechts 21% van de ouders bijgestaan door een contextbegeleider. Het overgrote deel van de pleegzorg-ouders werd bijgevolg enkel bijgestaan door een pleegzorgbegeleider. Deze heeft naast het begeleiden van de biologische ouders ook als taak om de pleegouders én het geplaatste kind te begeleiden. In die zin wordt er ook contextbegeleiding aangeboden door de pleegzorgbegeleider. Echter, de tijd die besteed kan worden aan contextbegeleiding is wellicht beperkt door de andere taken zoals de begeleiding van de pleegouders en het geplaatste kind. Waardoor wellicht in een situatie zonder contextbegeleiding, de hoeveelheid contextbegeleiding kleiner is. Dit kan een rol spelen in het al dan niet tijdig terugkeren naar huis en opnieuw kan hier de vraag gesteld worden of alle middelen uitgeput zijn om een hereniging mogelijk te maken.

Ook wat betreft de bezoeken tussen biologische ouder(s) en hun kind kwamen enkele interessante inzichten naar boven. Zo blijkt er binnen OVBJ's vaker een combinatie van afzonderlijke en gezamenlijke bezoeken voor ouders mogelijk. De bezoeksregeling blijkt meer flexibel, ouders kunnen namelijk zowel samen als apart op bezoek komen bij hun kind. Daarbij blijken kinderen in een OVBJ per keer langer contact te hebben met hun moeder en/of vader dan kinderen in pleegzorg. Mogelijk zorgt de meer flexibele houding van OVBJ's inzake bezoek voor langere en frequentere bezoeken. Zowel de duur van de contacten met moeder als de duur van de contacten met vader nemen gemiddeld gezien toe gedurende de plaatsing, zowel bij kinderen geplaatst in een OVBJ als bij kinderen geplaatst in pleegzorg. Dit toont dat gedurende een plaatsing wel degelijk wordt ingezet op contactopbouw en dat ouders de kans krijgen om iets te betekenen in het leven van hun kind, al hoeft dit niet onmiddellijk de volledige opvoedingsverantwoordelijkheid te zijn. Immers, het biologische ouderschap en een gevoel van verantwoordelijkheid impliceert niet dat er op een bekwame manier wordt "geouderd" en dat zij de juridisch/maatschappelijke ouderrol (kunnen) opnemen (Robberechts et al. 2012). Al is het wel belangrijk om onszelf kritisch de vraag te stellen of een langer bezoek ook automatisch een meer effectief bezoek is. Resulteren langere bezoeken in een grotere kans tot hereniging? De resultaten van dit onderzoek zijn alvast niet erg overtuigend en tonen dat andere factoren zoals de problemen van de ouders en een terugkeer als geformuleerd doel belangrijker zijn.

Tot slot zijn we nagegaan welke variabelen significant geassocieerd zijn met een snellere hereniging met de ouders. Wanneer we elke beëindiging van een plaatsing zien als een hereniging, bleek enkel doel 6 significant. Wanneer men effectief als doel stelt om het kind een langdurig, veilig perspectief te bieden, wordt de kans op een terugkeer naar huis kleiner. Dit toont dat de doelen gesteld binnen een specifieke opvangvorm bepalend zijn voor de verblijfsduur in deze opvangvorm. Wanneer we niet meer elke beëindiging van een plaatsing zien als een hereniging, maar een onderscheid maken tussen kinderen die terugkeerden naar huis en kinderen die uitstroombden naar een andere hulpverleningsvorm, blijkt een tweede factor eveneens significant. D500, die peilt naar problemen bij de ouders zelf, is in dit tweede model ook significant geassocieerd met een snellere hereniging met de ouders. Hoe meer persoonlijke problemen bij de ouders, hoe kleiner de kans op een hereniging. Of een kind in pleegzorg dan wel in een OVBJ verblijft blijkt in alle opgestelde modellen echter niet significant geassocieerd met een snellere hereniging met de ouders. Het type hulpverlening waarin een kind verblijft lijkt dus niet bepalend voor een snellere uitstroom. Welke doelen er tijdens de plaatsing gesteld worden en wat de redenen zijn van plaatsing blijken daarentegen wel bepalend voor een snellere terugkeer naar huis.

3 Beperkingen van het huidige onderzoek en toekomstig onderzoek

Er zijn een aantal beperkingen verbonden aan dit onderzoek. Een eerste beperking is de populatie waaruit onze steekproef getrokken werd. We hanteerden voor het afbakenen van onze populatie een lijst van kinderen die ons aangeleverd werd. Mogelijkerwijs was deze lijst niet volledig en ontbreken er kinderen die eveneens voldeden aan de inclusiecriteria. Daarnaast waren een aantal kinderen niet vindbaar op basis van het BINC-nummer dat aan hun traject verbonden was. Ook weigerden twee voorzieningen deel te nemen aan het onderzoek omwille van drukte en/of andere prioriteiten en konden we de begeleiders van 5 kinderen geplaatst in een OVBJ niet bereiken. Bijgevolg bestond de uiteindelijke steekproef slechts uit twaalf kinderen uit een OVBJ, een tweede beperking van dit onderzoek.

Ten derde heeft de afname zelf ook een aantal beperkingen. Er werd gekozen om in gesprek te gaan met begeleiders die de kinderen en hun context voldoende goed kenden. Die begeleiders staan meestal in rechtstreeks contact met de kinderen en/of hun context en kunnen hierdoor een zo juist mogelijk en volledig mogelijk antwoord geven op de gestelde vragen. Echter zorgt dit er mogelijk ook voor dat de antwoorden gekleurd zijn door de interpretatie van de begeleider.

Daaropvolgend zijn er nog een aantal zaken die moeilijk uit de antwoorden af te leiden zijn en dus aan te bevelen zijn om bij toekomstig onderzoek te belichten. Ten eerste bleken de respondenten bij de vraag naar de reden achter een keuze voor een OVBJ of pleegzorg voornamelijk te verwijzen naar de persoon die de keuze nam. Deze beslissers werden binnen dit onderzoek echter niet bevroegd. Bijgevolg kregen we geen zicht op de criteria die meespeelden in het nemen van deze beslissing. Wel konden we opmerken dat er in bepaalde Vlaamse provincies meer jonge kinderen in een OVBJ verbleven dan in andere Vlaamse provincies. Mogelijk spelen aanbod en beschikbaarheid dan ook mee een rol bij het nemen van deze beslissing. Ten tweede konden respondenten niet altijd een gedetailleerd antwoord geven wanneer er gevraagd werd naar de doelen binnen bepaalde begeleidingen. Zo had een individuele begeleider niet altijd een duidelijk zicht op de inhoud van de begeleiding van een contextbegeleider en bleken pleegzorgbegeleiders niet altijd samen te werken met de contextbegeleider die bij hetzelfde gezin betrokken was. Mogelijk zijn de doelen die besproken werden binnen dit rapport onvolledig of geven ze een vertekend beeld.

Hoofdstuk 3

Conclusie

Uit dit onderzoek blijken een aantal interessante verschillen tussen jonge kinderen die geplaatst worden in pleegzorg en jonge kinderen die geplaatst worden in een OVBJ. Het betreft verschillen in geslacht, verschillen in uitstroom en hereniging met de biologische ouders, verschillen in de redenen die aan de basis liggen voor de uit huis plaatsing van een jong kind, verschillen in de gestelde doelen tijdens plaatsing, verschillen in de contacten tussen hulpverleners en de biologische ouders en verschillen in de ouder-kind contacten.

Uit de cox-regressieanalyses blijkt dat indien men het bieden van een langdurig perspectief als doel stelt tijdens de begeleidingsperiode, een jong kind minder kans heeft om herenigd te worden met zijn/haar ouders. Ook indien een kind uit huis geplaatst werd als gevolg van ouderlijke moeilijkheden (trauma, psychische moeilijkheden, lichamelijke problemen, middelengebruik etc.) blijkt de kans om herenigd te worden met zijn/haar biologische ouders aanzienlijk kleiner. Het type hulpverlening (PZ/OVBJ) waarin een kind verblijft blijkt daarbij niet bepalend voor een snellere uitstroom en/of hereniging met de biologische ouders. Welke doelen er door de hulpverleners tijdens de plaatsing geformuleerd worden en wat de redenen zijn van plaatsing zoals die gepercipieerd worden door de huidige betrokken hulpverlener blijken daarentegen wel bepalend voor een snellere terugkeer naar huis.

Dankwoord

De onderzoeksgroep wil alle begeleiders en organisaties die zich bereid getoond hebben om deel te nemen bedanken voor hun deelname aan de studie en hun enthousiasme. Ondanks de omstandigheden werd er veel bereidwilligheid getoond voor dit onderzoek.

Ook willen we de stuurgroepleden bedanken voor hun constructieve feedback en engagement tijdens de totstandkoming van het rapport.

Het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin bedanken we voor de ondersteuning en hulp bij de organisatie van dit onderzoek.

Literatuurlijst

- Akin, B. A. (2011). Predictors of foster care exits to permanency: A competing risks analysis of reunification, guardianship, and adoption. *Children and Youth Services Review*, 33(6), 999–1011. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2011.01.008>
- Barth, R. P., Weigensberg, E. C., Fisher, P. A., Fetrow, B., & Green, R. L. (2008). Reentry of elementary aged children following reunification from foster care. *Children and Youth Services Review*, 30(4), 353–364. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2007.10.002>
- Blanz, B., & Schmidt, M. H. (2000a). Preconditions and outcome of inpatient treatment in child and adolescent psychiatry. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 41(6), 703–712.
- Blanz, B., & Schmidt, M. H. (2000b). Preconditions and outcome of inpatient treatment in child and adolescent psychiatry. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 41(6), 703–712.
- Boendermaker, L., Veldt, M. C., & van der Booy, Y. (2003). *Nederlandse studies naar de effecten van jeugdzorg*. Utrecht: NIZW Uitgeverij.
- Cheng, T. C. (2010). Factors associated with reunification: A longitudinal analysis of long-term foster care. *Children and Youth Services Review*, 32(10), 1311–1316. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2010.04.023>
- Cirkant. (n.d.). *Breedsporige contextbegeleiding*. Retrieved May 26, 2023, from <https://www.cirkant-zvw.be/hulpaanbod/begeleiding-aan-huis/breedsporige-contextbegeleiding#:~:text=Breedsporige%20contextbegeleiding%20is%20een%20antwoord%20op%20meerdere%2C%20op,verschillende%20domeinen%20van%20de%20opvoedings-%20en%20leefsituatie%20richt>.
- Cole, M. A., & Caron, S. L. (2010). Exploring Factors Which Lead to Successful Reunification in Domestic Violence Cases: Interviews with Caseworkers. *Journal of Family Violence*, 25(3), 297–310. <https://doi.org/10.1007/s10896-009-9292-x>
- Curry, J. F. (1991). Outcome research on residential treatment: Implications and suggested directions. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61, 348–357.
- Decreet betreffende de integrale jeugdhulp, (2013).
- De Wispelaere, T., Pleysier, S., & Hermans, K. (2021). *Analyse van de intensieve trajecten binnen de Niet Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp (NRTJ) van het Agentschap Opgroeien*.
- Doab, A., Fowler, C., & Dawson, A. (2015). Factors that influence mother–child reunification for mothers with a history of substance use: A systematic review of the evidence to inform policy and practice in Australia. *International Journal of Drug Policy*, 26(9), 820–831. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2015.05.025>
- Epstein, R. A. (2004). Inpatient and residential treatment effects for children and adolescents: a review and critique. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 13(2), 411–428. [https://doi.org/10.1016/S1056-4993\(03\)00126-3](https://doi.org/10.1016/S1056-4993(03)00126-3)

- Frensch, K. M., & Cameron, G. (2002a). Treatment of Choice or a Last Resort? A Review of Residential Mental Health Placements for Children and Youth. *Child and Youth Care Forum*, 31(5), 307–339. <https://doi.org/10.1023/A:1016826627406>
- Frensch, K. M., & Cameron, G. (2002b). Treatment of Choice or a Last Resort? A review of Residential Mental Health Placements for Children and Youth. *Child and Youth Care Forum*, 31(5), 307–339. <https://doi.org/10.1023/A:1016826627406>
- Goemans, A., Vanderfaellie, J., Damen, H., Pijnenburg, H., & Van Holen, F. (2016). Reunification of foster children: Factors associated with reunification outcomes in Flanders and the Netherlands. *Children and Youth Services Review*, 70, 284–292. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2016.09.023>
- Harder, A. T., Knorth, E. J., & Boendermaker, L. (2011). Residentiële jeugdzorg in beeld. In J.D. Van der Ploeg, & E.M. Scholte (editors), *Orthopedagogische probleemvelden en voorzieningen in Nederland*. Garant Publishers, 245–263.
- Jansen, M. G., & Feltzer, M. J. A. (2002). Follow-up en belevingsonderzoek bij jeugdigen uit een behandelingshuis *Tijdschrift Voor Orthopedagogiek*, 41(6), 332345.
- Jedwab, M., Chatterjee, A., & Shaw, T. V. (2018). Caseworkers' insights and experiences with successful reunification. *Children and Youth Services Review*, 86, 56–63. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.01.017>
- Kimberlin, S. E., Anthony, E. K., & Austin, M. J. (2009). Re-entering foster care: Trends, evidence, and implications. *Children and Youth Services Review*, 31(4), 471–481. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2008.10.003>
- Kromhout, M., Eldering, L., & Knorth, E. J. (2000). Cultural differences in residential child and youth care: Analyzing perspectives. *Child and Youth Care Forum*, 29, 359–372.
- Leathers, S. J., Falconnier, L., & Spielfogel, J. E. (2010). Predicting family reunification, adoption, and subsidized guardianship among adolescents in foster care. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(3), 422–431. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01045.x>
- Malm, K. E., & Zielewski, E. H. (2009). Nonresident father support and reunification outcomes for children in foster care. *Children and Youth Services Review*, 31(9), 1010–1018. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2009.04.016>
- Meezan, W., & McBeath, B. (2008). Market-based disparities in foster care outcomes. *Children and Youth Services Review*, 30(4), 388–406. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2007.10.011>
- Mertens, D. M. (1998). *Research methods in education and psychology. Integrating diversity with quantitative & qualitative approaches*. Sage Publications.
- Nederlands Jeugdinstituut. (2023). *Wat is CAP-J?*
- Pleegzorg Vlaanderen. (2020). *Pleegzorg in Vlaanderen. Registratierapport 2019*.
- Renner, L. M. (2011). The presence of IPV in foster care cases: Examining referrals for services, reunification goals, and system responsibility. *Children and Youth Services Review*, 33(6), 980–990. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2011.01.007>

- Robberechts, M., Klingels, M., Van Holen, F., & Vanderfaeillie, J. (2012). Samenwerken met ouders in pleegzorg. In J. Vanderfaeillie, F. Van Holen, & F. Vanschoonlandt (eds.). *Op weg met pleegzorg. Kansen en risico's* (pp. 340-356). Leuven: Acco.
- Ryan, J. P., Garnier, P., Zyphur, M., & Zhai, F. (2006). Investigating the effects of caseworker characteristics in child welfare. *Children and Youth Services Review*, 28(9), 993–1006. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2005.10.013>
- Scherrer, J. L. (1994). A meta-analysis of the effectiveness of residential treatment programs for children and adolescents. *Chicago: University of Illinois (PhD Thesis)*.
- Van den Bergh, P. M., & Wetering, A. M. (2010). *Pleegzorg in perspectief: Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Van Gorcum.
- Van der Ploeg, J. D., & Scholte, E. M. (2003). Effecten van behandelingsprogramma's voor jeugdigen met ernstige gedragsproblemen in residentiële settings. *Amsterdam: NIPPO*.
- van Santen, E. (2010). Predictors of exit type and length of stay in non-kinship family foster care — The German experience. *Children and Youth Services Review*, 32(10), 1211–1222. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.04.001>
- Vanhee, J. (2015) Integrale jeugdhulp als evenement in Vanderfaeillie, J., & Maes, B. (red.). *Handboek jeugdhulpverlening Deel 2. Nieuwe ontwikkelingen in het zorgveld* (pp. 19-46). Acco.
- Vanderfaeillie, J., Gypen, L., West, D., & Van Holen, F. (2020). Support needs and satisfaction of Flemish foster parents in long-term foster care: Associated characteristics of foster children, foster parents and foster placements. *Children and Youth Services Review*, 113, 104990. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104990>
- Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., De Maeyer, S., Belenger, L., & Gypen, L. (2017). Who returns home? Study on placement outcomes of Flemish foster children. *Child & Family Social Work*, 22(1), 503–514. <https://doi.org/10.1111/cfs.12269>
- Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., Vanschoonlandt, F., De Maeyer, S., & Robberechts, M. (2014). Wie keert terug naar huis? Literatuuronderzoek naar pleegkind-, ouder-, pleegouder- en pleegzorgkenmerken geassocieerd met een terugplaatsing. *Orthopedagogiek: Onderzoek En Praktijk*, 53(3), 113–129.
- VOT Jeugdhulp. (n.d.). *Laag intensieve contextbegeleiding*. Retrieved May 26, 2023, from <https://www.votjeugdhulp.be/laagintensieve-contextbegeleiding>

Bijlage: leidraad interview

1 Deel 1: algemene informatie over het kind

Geboortedatum en geslacht index-kind

Geboortedatum:

Geslacht (M,V,X):

Datum instromen pleegzorg/voorziening:

Reeds uitgestroomd uit pleegzorg/voorziening? Indien ja, naar waar?

Neen

Ja, datum uitstromen:

Uitgestroomd naar biologische ouder(s): moeder, vader of beide?

Uitgestroomd naar pleegzorg

Uitgestroomd naar voorziening

Andere:

Waarom koos men specifiek voor een plaatsing binnen pleegzorg/voorziening?

Was pleegzorg/voorziening destijds de eerste aanraking met jeugdhulp? Zo niet, welke andere hulpverlening was er voordien betrokken bij het kind (OVBJ, CKG,...) + periode!

Ja

Nee. Welke hulpverlening + periode?

2 Deel 2: redenen voor plaatsing kind

Redenen van plaatsing index-kind. Hoofdcodes Cap-J die van toepassing zijn:

3 Deel 3: doel/finaliteit van de plaatsing

Wat was de finaliteit/doel van de plaatsing, nu? Is deze anders dan de finaliteit van vroeger?

V: Index-kind opvangen om tijd te overbruggen (bv tot pleegzorg,...)

V: Werken aan een terugkeer naar huis

V: Andere:

P: Werken aan een terugkeer naar huis (in principe perspectief zoekend)

P: Het perspectief uitklaren om nadien een oriëntatie uit te werken (in principe perspectief zoekend)

P: Het voorbereiden en uitwerken van een ander perspectief (in principe perspectief biedend, of werken naar residentieel verblijf,...)

P: Andere:

Indien meerdere. 1ste finaliteit:

Indien meerdere. 2de finaliteit:

Indien meerdere. 3de finaliteit:

Welke modules worden ingezet (vroeger + nu):

D: diagnostiek in het kader van de bijzondere jeugdbijstand (DIABJB02 35)

Be: begeleiding voor pleeggezinnen, gezinnen, pleegkinderen of pleeggasten [crisispleegzorg] (BEGINT01 45)

Be: begeleiding voor pleeggezinnen, gezinnen, pleegkinderen of pleeggasten [ondersteunende pleegzorg] (BEGINT02 47)

Be: begeleiding voor pleeggezinnen, gezinnen, pleegkinderen of pleeggasten [perspectiefbiedende pleegzorg] (BEGINT03 49)

Be: begeleiding voor pleeggezinnen, gezinnen, pleegkinderen of pleeggasten [perspectiefzoekende pleegzorg] (BEGINT04 51)

Be: crisisinterventie (op verwijzing crisismeldpunt) (BEGINT05 53)

Be: crisisbegeleiding (op verwijzing crisismeldpunt) (BEGINT06 55)

Be: contextbegeleiding (BEGBJB04 96)

Be: crisisbegeleiding [kortdurend] (BEGBJB07 102)

Be: dagbegeleiding in groep (BEGBJB08 104)

Be: ondersteunende begeleiding (projectwerking) NRTJ (BEGBJB09 106)

Be: ondersteunende begeleiding (projectwerking) RTJ (BEGBJB10 108)

Beha: behandeling in het kader van pleegzorg (BEHINT01 120)

V: crisisverblijf in een pleeggezin (VBFINT01 153)

V: verblijf in een pleeggezin [ondersteunend - korte duur] (VBFINT02 156)

V: verblijf in een pleeggezin [ondersteunend - lage frequentie] (VBFINT03 160)

V: verblijf in een pleeggezin [perspectiefbiedend - hoge frequentie] (VBFINT04 164)

V: verblijf in een pleeggezin [perspectiefbiedend - lage frequentie] (VBFINT05 167)

V: verblijf in een pleeggezin [perspectiefzoekend] (VBFINT06 170)

V: crisisverblijf (op verwijzing crisismeldpunt) (VBFINT07 173)

V: crisisverblijf of time-out [kortdurend] (VBFBJB01 186)

V:verblijf voor minderjarigen [hoge frequentie] (VBFBJB04 192)

V: verblijf voor minderjarigen [lage frequentie] (VBFBJB05 194)

V: verblijf in functie van diagnostiek (hoge frequentie) (VBFBJB06 197)

V: verblijf in functie van diagnostiek (lage frequentie) (VBFBJB07 199)

Bijstand: specifieke acties (BIJBJB01 228)

Open vraagsticker om chronologie van modules duidelijk te maken:

4 Deel 4: begeleiding van de biologische ouders

Krijgen de biologische ouder(s) begeleiding vanuit pleegzorg/voorziening?

Ja, door de (pleegzorg) begeleider. Wat is het doel van deze begeleiding?

Ja, door een contextbegeleider. Wat is het doel van deze begeleiding?

Neen

Voorziening: Welke module contextbegeleiding wordt aangeboden? (vroeger tot nu)

Contextbegeleiding in functie van positieve heroriëntering

Contextbegeleiding laagintensief

Contextbegeleiding breedsporig

Contextbegeleiding kortdurend intensief

Delictgerichte contextbegeleiding

Indien meerdere modules. Volgorde duidelijk maken:

Niet gespecificeerd

Welke specifieke methodiek past de contextbegeleider/pleegzorgbegeleider toe?

Wat is de frequentie van de begeleiding? (op dit moment, ev vergelijken met bij begin van opname)

Meerdere keren per week

Een keer per week

1 keer per 14 dagen

Meerdere keren per maand

Een keer per maand

Andere:

Wat is de gemiddelde duur van het contact? (op dit moment)

Plaats en aard van de begeleiding (op dit moment):

Verblijfsplaats ouder(s) (=mobiel)

Pleegzorgdienst/voorziening (=ambulant)

Andere:

Aard: digitaal

Aard: fysiek

Aard: telefonisch

5 Deel 5: contact tussen biologische ouder en zijn/haar kind

Is er contact tussen biologische moeder en index-kind?

Ja

Neen

Andere:

Is er contact tussen biologische vader en index-kind?

Ja

Neen

Andere:

Type contact:

Er zijn afzonderlijke contactmomenten met moeder en/of afzonderlijke contactmomenten met vader

Beide ouders zijn aanwezig tijdens contactmomenten

Combinatie van bovenstaande alternatieven

Wat is het doel van dit contact?

Wat is de frequentie van dit contact? Bij start + bij einde (nu)

Wat is de gemiddelde duur van deze contacten? Bij start + bij einde (nu)

Op welke plek vinden deze contacten plaats?

Verblijfsplaats index-kind

Verblijfsplaats ouder(s)

Neutrale plaats

In een ontmoetingsruimte tijdens een begeleid bezoek

Op school

Tijdens vrijetijdsactiviteiten

Andere:

Notities:

